

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

NOVEMBRE - DÉCEMBRE 2024
N° 254

BONNE ANNÉE 2025!

Բովանդակություն

- Էջ 4** – Չափ ու սահման չմտա Ազրայեճանի յերիւրանքներուն
- Էջ 5** – Մատենադարանում պահուող բարտեզները
- Էջ 10** – Աբրամ Այլիսլին Ատրպեյճանում հայատեացութեան բարաբականութեան զոհ
- Էջ 15** – Էլի կը բացուի օրը, Էլի զարուն կու գայ – Թուրքերը որոշել են վերականգնել Մարոկոսականքը
- Էջ 19** – Մատենադարանին է ընծայաբերուել 1657 թ. Շատախ գիւղի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցում գրուած Աւետարանը – Գինու եւ բրիստոնեութեան օրրանի յետեւից. Չեխական լրատուական կայքը խորհուրդ է տալիս այցելել Չայաստան
- Էջ 21** - Ժնեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ Եկեղեցոյ լուրեր

Sommaire

- P. 2** – Networkarmeina.ch pour combler une lacune en Suisse
- P. 3** – Le Conseil national adopte la motion: Forum sur la paix dans le Haut-Karabakh – permettre le retour de la population arménienne
- P. 6** – Les loups sont entrés dans la bergerie ...
- P. 7** – Hommage à mon père, Miran Yeromian – Conférence de presse sur la Résolution R-1044 du Grand Conseil
- P. 8** – Entretien avec Dr Victoria Abrahamyan, récompensée par Society for Armenian Studies
- P. 11** – Les nouveaux noms d'Arménie : Une tournée suisse pour illuminer la culture arménienne
- P. 12** – Projet de jumelage Troinex-Tsakhkadzor
- P. 13** – Mythologie et Arménie préchrétienne
- P. 16** – «L'aiglon blessé, blocus et occupation du Haut-Karabakh (Artsakh) par la coalition internationale», nouvelle édition du livre de Demir Sönmez – Césarée, notes de voyages de Vahan Tekéyan
- P. 17** – Génération IA: Le projet d'éducation expérimental de l'Arménie
- P. 22** - Nouvelles de l'École Topalian
- P. 24** - Nouvelles de l'UAS

Tarehats, galette arménienne du Nouvel An

Chaque début d'année est un moment unique, un symbole de renouveau et de résolutions, tant au niveau individuel que collectif.

Les Arméniens célèbrent le Nouvel An depuis les temps immémoriaux. Dans le passé lointain, nos ancêtres le célébraient à l'aube du printemps, à l'équinoxe du 21 mars, ce qui correspond au bourgeonnement des arbres. Puis, le *Navasard*, qui symbolisait la victoire du patriarche légendaire du peuple arménien Hayk sur le tyran babylonien Bel, était célébré le 11 août comme le début d'une nouvelle année.

Les traditions du Nouvel An arménien, dont certaines ont disparu au fil du temps, sont un mélange de foi et de symbolisme culturel. Elles reflètent un profond sentiment d'optimisme qui nous donne la force de continuer à relever les défis.

Une partie des traditions du Nouvel An était directement liée au culte de l'eau et du feu. Autrefois, les jours précédant le réveillon, les maisons étaient nettoyées très minutieusement avec de l'eau et les objets inutiles étaient jetés pour s'assurer que toute l'énergie négative de l'année écoulée était éliminée. Il fallait également se débarrasser de ses dettes et se réconcilier avec les gens avec qui on avait eu des conflits durant l'année qui touchait à sa fin. Pour le réveillon du Nouvel An, les familles arméniennes allumaient un feu et se rassemblaient autour. Elles croyaient ainsi transmettre au feu tous les mauvais souvenirs et les erreurs, et recevoir à la place des bénédictions.

Que l'esprit de ces belles traditions nous accompagne tout au long de la nouvelle année! Que 2025 soit l'année de réconciliation et de consolidation pour les Arméniens du monde entier pour mieux faire face aux défis et menaces liés aux grands bouleversements de l'ordre mondial. ■

M.S.

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

NETWORKARMENIA.CH POUR COMBLER UNE LACUNE EN SUISSE

La Suisse compte entre 20 et 30 fondations, associations et organisations culturelles et religieuses ayant des liens avec l'Arménie. En outre, il existe un nombre indéterminé d'entreprises privées qui sont actives en Suisse et entre l'Arménie et la Suisse.

Il manque cependant une plateforme d'information qui relie ces acteurs entre eux afin de développer de nouvelles idées, d'élaborer des initiatives et des projets et de promouvoir la coordination et la coopération entre ces acteurs dans le cadre de leurs tâches et mandats respectifs.

Une nouvelle association, lancée le 6 novembre 2024, tente de combler cette lacune: networkarmenia.ch. Concrètement, l'association vise à promouvoir l'intérêt pour l'Arménie en Suisse. A cette fin, elle organise des événements culturels et autres, assure une large diffusion d'information d'ordre public et politique, et met en réseau des personnes, des groupes et des organisations engagés. Elle maintient en outre une plateforme d'information.

La plateforme d'information en tant qu'outil central comprend actuellement les dossiers principaux (1) Politique et économie; (2) Arts et culture; (3) Informations sur le réseautage; (4) l'association networkArmenia.ch; (5) Relations arméno-suisse; et (6) un blog pour les articles d'opinion. Les thèmes et les tâches sont gérés par des équipes composées de trois personnes au maximum. Les contributions extérieures sont expressément encouragées et bienvenues.

La plateforme opère globalement sur le web y compris Facebook, Instagram et LinkedIn, atteignant ainsi un large public, également en Arménie.

Le conseil d'administration est composé de sept membres au maximum, issus de milieux différents et

ASSEMBLÉE GÉNÉRALE DE KASA

à la paroisse St-Etienne, rte d'Oron 10, Lausanne
Dimanche **23 mars 2025** de 10h à midi
avec la participation de responsables
arméniennes de KASA
suivie d'un **repas convivial**
à **12h30** et d'un temps de partage.

Inscriptions obligatoires pour l'AG et le repas
Tél. 021 728 50 78 / 078 860 22 94
kasa@kasa.am

Adultes: CHF 50.- Jeunes (12-25 ans): CHF 25.-
Enfants (-12 ans): gratuit

www.kasa.am

<https://www.facebook.com/armeniecoeur>

dotés d'une grande expérience dans les domaines du journalisme politique, des relations internationales, de l'art et de la culture, ainsi que de la communication sur les réseaux sociaux. Une représentation significative de personnes d'origine arménienne est recherchée. Les membres actuels du conseil d'administration sont (voir photo ci-contre de gauche à droite): S. Shaboyan, W. van Gent, R. Enderlin, Y. Shimo, E. Enderlin, et (absent) A. van Gent.

Les prochaines étapes comprennent le plein fonctionnement du site web et le travail de sensibilisation. Le lancement public de networkarmenia.ch a été célébré le 6 novembre 2024 par un concert de musique classique dirigé par Gevorg Gharabekyan au Conservatoire de musique de Zurich.

networkarmenia.ch s'ajoute à deux autres organisations importantes, comprenant chacune également un certain nombre d'acteurs: le Conseil des organisations arméniennes et arménophiles de Suisse (CAAS) et la Gesellschaft Schweiz-Armenien (GSA). Les discussions sur l'orientation et les modalités de coopération et de complémentarité sont en cours. ■

Werner THUT

Anciennement chef adjoint de mission à l'ambassade
de Suisse en Arménie

(Article paru en anglais sur la page
LinkedIn de l'auteur)

ԱՐԶԱԿԱՆԳ

www.artzakank-echo.ch

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

58, Rue de la Terrassière - 1207 GENEVE

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar

Tél. + 41 (0)78 892 93 31

artzakank@yahoo.com

LE CONSEIL NATIONAL ADOPTE LA MOTION: FORUM SUR LA PAIX DANS LE HAUT-KARABAKH – PERMETTRE LE RETOUR DE LA POPULATION ARMÉNIENNE

Le 17 décembre 2024, le Conseil national a soutenu par 96 voix contre 80 et 16 abstentions une motion de la Commission de politique extérieure appelant le Conseil fédéral «d'organiser dans les meilleurs délais, mais au maximum dans un délai d'un an, un forum international sur la paix dans le Haut-Karabakh. L'objectif de ce forum est de permettre un dialogue ouvert entre l'Azerbaïdjan et les représentants du peuple arménien du Haut-Karabakh, sous supervision internationale ou en présence d'acteurs internationaux clés, afin de négocier le retour collectif, en toute sécurité, de la population arménienne qui vivait depuis des générations dans la région.»

Le Conseil des États doit encore se prononcer.

Le chef du DFAE Ignazio Cassis a exprimé l'opposition du Conseil fédéral à cette demande. «Premièrement, le Haut-Karabakh fait partie de l'Azerbaïdjan selon le droit international. Ainsi la Suisse, tout comme le reste de la communauté internationale, n'a pas reconnu cette entité et n'a donc pas de contacts formels avec elle. Deuxièmement, le conflit est un différend entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan. Il revient donc entièrement aux autorités de ces deux pays de décider comment le résoudre. A ce stade, ces autorités ont choisi de négocier directement entre elles, au niveau bilatéral. Plusieurs avancées ont été réalisées. Je vous rappelle, par exemple, l'échange de prisonniers et le début de la délimitation des frontières sur le terrain. Le Conseil fédéral encourage les parties à poursuivre leurs efforts pour parvenir à une paix durable. J'ai moi-même rencontré régulièrement, ces trois dernières années, mes deux collègues des deux pays et ai continuellement offert nos bons offices, s'ils le désirent.» a-t-il déclaré.

Une minorité de droite est aussi contre cette idée. Le groupe de Minsk de l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe (OSCE) est jusqu'à présent responsable de la médiation, a rappelé Roland Rino Büchel (UDC/SG). Mais aujourd'hui, ni l'Arménie, ni l'Azerbaïdjan n'ont demandé une aide extérieure. Organiser une conférence de paix en l'absence d'une demande des parties pourrait être contreproductif, selon lui.

Le conseiller national Erich Vontobel (UDF/ZH), l'un des deux rapporteurs de la motion, voit dans le forum de paix prévu une chance pour la Suisse: «Je suis très heureux que le Conseil national ait suivi aujourd'hui la majorité de la commission. Les réfugiés du Haut-Karabakh se sentent abandonnés et ont besoin de notre solidarité. Les bons services de la Suisse sont ici nécessaires. Les chances de voir ce forum devenir réalité ont augmenté aujourd'hui.»

Pour le conseiller national Nicolas Walder (Les Verts/GE), l'autre rapporteur de la motion, la décision

du Conseil national s'inscrit dans la continuité de l'amitié entre la Suisse et le peuple arménien. «Nous devons maintenant jeter les bases d'un retour rapide des Arméniens du Haut-Karabakh. La Suisse, en tant que gardienne du droit international humanitaire, peut jouer un rôle central à cet égard» a-t-il souligné.

Dans une tribune publiée le 17 décembre 2024 sur Civilnet.com, Vartan Oskanian, ancien ministre arménien des affaires étrangères (1998-2008), indique que «cette décision souligne la reconnaissance croissante au niveau international d'une question cruciale: Les Arméniens du Haut-Karabakh (Artsakh) seront-ils autorisés à retourner sur leurs terres ancestrales? (...) La proposition de la Suisse de faciliter le dialogue est une avancée bienvenue. Face aux déplacements forcés et à l'effacement culturel, la population du Haut-Karabakh a besoin d'un soutien international concret.»

Pour le politologue-journaliste Hakob Badalyan, la motion est une initiative à la fois remarquable et discutable. Dans son article paru sur le site d'information en ligne 1in.am il rappelle des tentatives de médiation similaires initiées par la Suisse - telles que la Conférence de paix sur l'Ukraine et le processus de la diplomatie du football entre l'Arménie et la Turquie - et s'interroge si la Suisse sera en mesure d'assurer ce nouveau mécanisme de dialogue entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan.

«Il existe également certains risques. Par exemple, l'initiative pourrait-elle devenir un "tremplin" menant à la dissolution du Groupe de Minsk, ou une plateforme même si "consultative", pour examiner la soi-disant question du "retour des Azerbaïdjanais occidentaux", avancée par Bakou?» se demande le politologue.

«Il ne fait aucun doute que les tentatives d'instaurer un dialogue pacifique et équilibré entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan sont les bienvenues. Cependant, il convient également de garder à l'esprit qu'une telle initiative ne peut objectivement être dépourvue de considérations géopolitiques et, par conséquent, de lutte en coulisses à plusieurs niveaux et à multiples facettes. Les bonnes intentions, tout en étant absolument bienvenues, doivent être examinées en détail avant d'être approuvées.» conclut-il. ■

ՀԱՓ ՈՒ ՍԱՅՄԱՆ ՀՄՆԱՑ ԱԶՐՊԵՅՃԱՆԻ ՅԵՐԻՒՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ

Սիարոն ՇԻՐՏԸՄԵԱՆ

1918-ին բրիտանական գաղութատիրության օրինակներով լույս աշխարհ եկած «Ազրայեջան» պետությունը իր ծննդոցն կր յաւակկի դրացի պետութիւններու տարածութիւններուն: Պատմութիւնը կեղծելու, վերարտադրելու, հնագոյն երկիր ներկայանալու քարոզչական տեսութիւնները մշակոյթ դարձած են ազերիներուն համար, յատկապէս՝ հիւսմ Ալիեւի իշխանութեան ժամանակաշրջանին:

Թուրք-ազերիական ռազմաքաղաքական դիւանագիտութիւնը, Արցախի հայաթափումէն ոգեւորուած, յաւակնութիւններ կ'արտայայտէ գերիշխան Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքային, պատմական եւ մշակութային հարստութեանց նկատմամբ:

Բոլորովին ալ գարմանալի չէ, երբ Ազրայեջանէն յաճախակի ձայներ կը հնչեն «Արեւմտեան Ազրայեջան»-ին եւ «Հարաւային Ազրայեջան»-ին աստիճանաբար տիրանալու, զանոնք վերստին ձեռք բերելու սպառնալիքներ:

Ազերի պատմաշինութիւնը կը պնդէ, որ արեւմուտքը գտնուող Հայաստանը խորքին մէջ իր պատմական տարածքն է, նոյնպէս ալ՝ իրանեան Ազրայեջան նահանգը, որ իբր թէ 19-րդ դարու սկիզբը իրարու միջեւ բաժնած են ցարական Ռուսիան եւ Իրանը: Միևնուրեւ պատմական բոլոր քարտէսները միանգամայն կ'ապացուցեն, որ մինչեւ 1918 թուականը Ազրայեջան անուանով պետութիւն գոյութիւն ունեցած չէ մեր երկրագունդին վրայ: Այսուհանդերձ, այսօրեան Ազրայեջանը օրոքսօրէ աւելի յառաջ կը մղէ Հայաստանը «Արեւմտեան Ազրայեջան» համարելու իր անհիմն պնդումները: Տրամաբանութեան առջեւ որքա՞ն կրնայ դիմանալ այն խօսույթը, որով շուրջ հարիւր տարի առաջ ստեղծուած պետութիւն մը «պատմական» հողեր պահանջէ իր դրացիներէն...

Մեր ազնիւ ընթերցողներուն յայտնեմք, որ «Արեւմտեան Ազրայեջան» հասկացողութիւնը ազերիներուն մօտ կը նշանակէ ներկայի Հայաստանը:

Ազրայեջանի մէջ անցնող մայիսին հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ «Արեւմտեան Ազրայեջանի հեռուստատեսութեան» շէնքին բացումը:

Ազերի մամուլին համաձայն, հեռատեսիլի կայանը պիտի հետապնդէ վերջին երկու հարիւր տարիներուն հայրենի հողերէն զրկուած ազերիներուն, անոնց տեղահանման եւ ազերիական մշակութային ժառանգութեան ոչնչացման ճշմարտութիւնը: Հեռատեսիլի կայանին հիմնական առաքելութիւնն է պաշտպանել «բնիկ հողեր»-ը ազրայեջանցիներուն վերադարձնելու ուղղուած ջանքերը: Յաւելեալ մանրամասնութիւն մը եւս. Հեռարձակումները կը կատարուին երեք լեզուներով՝ ազրայեջաներէն, ռուսերէն եւ անգլերէն:

Ազրայեջանի մէջ բազմաթիւ նոր հարթակներ ստեղծուած են «Արեւմտեան Ազրայեջան» անուանումով, որոնք նոյն քարոզչական թեզը կը պաշտպանեն ամենուրեք:

Ալիեւի կողքին, պատմութիւնը կեղծելու գլխաւոր կառույցը «Արեւմտեան Ազրայեջանի համայնք» կոչուող կազմակերպութիւն մըն է, որ վերջերս (2023-ին) ԵՈՒՄԵՍԵՕ-ին դիմեց՝ կանխելու «Արեւմտեան Ազրայեջանի» մշակութային ժառանգութեան ոչնչացումը: Մարդկային ի՛նչ հեզանք, երբ ԵՈՒՄԵՍԵՕ պատասխան նամակով դրական արձագանգեց այս բողոքին՝ նշելով, թէ համապատասխան քայլերու պիտի ձեռնարկէ մշակութային ժառանգութիւնները պահպանելու ուղղութեամբ... Ինչո՞վ զբաղած էր այդ...

միեւնոյն ԵՈՒՄԵՍԵՕ-ն, երբ ազերիները հանգիստ խղճով փոշիի վերածեցին Նախիջեւանի հայկական մշակոյթի կոթողները: Ո՛ր ծուարած է այսօր ԵՈՒՄԵՍԵՕ-ն, երբ ազերիները լոյս աշխարհի առջեւ կը քանդեն Արցախի պատմամշակութային կոթողները...

«Արեւմտեան Ազրայեջանի համայնք»-ը կը խոստանայ բոլոր կարելի միջոցներով՝ քաղաքական եւ իրաւական, հետապնդել Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքներէն վտարուած ազերիներու իրաւունքներուն վերականգնումը եւ ապահովել անոնց վերադարձի իրաւունքը:

«Արեւմտեան Ազրայեջանի հեռուստատեսութեան» շէնքը (westaz.org)

Շարունակելով պատմական ճշմարտութեան աղաւաղումը՝ տուեալ կազմակերպութիւնը յաւակնութիւններ կը յայտնէ ինքնիշխան Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքին նկատմամբ, ներառեալ՝ Միւկիքը, Սեւանը, Երեւանը, Լոռին, յայտարարելով, որ՝ «Մինչեւ վերջին կտորը անոնք Ազրայեջանի պատմական հողեր են»: Գալով «վերադարձ»-ի միջոցներուն կազմակերպութեան ներկայացուցիչ Ազիզ Ալեքպերի կը սպառնայ. «Մենք անպայման պիտի վերադառնանք մեր պատմական հողերը, մեր Նախիններու օճախը», աւելցնելով, որ անհնար է հայերու հետ խաղաղ գոյակցութիւնը:

Քանի մը օր առաջ (5 դեկտեմբեր) Ազրայեջանի Նախագահի հիւսմ Ալիեւ յայտարարեց, որ Հայաստան պետք է բանակցութիւններ սկսի եւ գործնական քայլեր ձեռնարկէ «արեւմտեան ազրայեջանցիներու» հիմնարար իրաւունքները վերականգնելու համար, կազմակերպելու անոնց «վերադարձ»-ը Հայաստան:

Ուրբաթ, 6 դեկտեմբերին Հայաստանի Ազգային ժողովին մէջ իշխանութիւնը ներկայացնող պատգամաւորներ ոչ հերքեցին, ոչ ալ հաստատեցին Ազրայեջանի հետ բանակցութիւններու ընթացքին «վերադարձի» կարելիութեան քննարկումներու իրողութիւնը պատճառաբանելով, որ հանրային մեկնաբանութիւնները կրնան վնասել բանակցային գործընթացին:

«Արեւմտեան Ազրայեջան» մտացածին անուանով պատմական, աշխարհագրական, վարչական, մշակութային եւ որեւէ այլ բնոյթի հասկացողութիւն գոյութիւն չէ ունեցած Հայաստանի Հանրապետութեան տարածութեան մէջ:

Արցախի երրորդ պատերազմէն ետք Ազրայեջանի իշխանութիւնները ոչ միայն կը քանդեն բռնագրաւուած հայկական տարածքներու մշակու- >>>

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՈՒՄ ՊԱՅՈՒՈՂ ԶԱՐՏԵՉՆԵՐԸ

Գայեանէ ԳԱԲՈՅԱԼ

Քարտեզները պատմութիւն են, քարտեզները փաստաթղթեր են, որոնք պարունակում են յստակ տեղեկութիւններ մի ամբողջ ժամանակաշրջանի մասին: Քարտեզներից հնարաւոր է յստակ պատկերացնել ու տեղեկութիւններ քաղել աշխարհի զարգացման ու ներկայիս երկրների տարածքների ձևաւորման ընթացքի մասին:

Մատենադարանում ևս պահպանուում են հետաքրքիր, կարևոր և շատ արժեքաւոր քարտեզներ, որոնց մեծ մասը Մատենադարանին է նուիրել քարտեզագետ Ռուբէն Գալջեանը, ով քարտեզների հանդէպ սերն ունեցել է դեռ մանկուց, որը տարիներ անց վերածուել է լուրջ գործունեութեան:

«Արմենպրես»-ի հետ զրոյցում քարտեզագետն ընդգծեց՝ շատ ժամանակ է անցկացրել Բրիտանական գրադարանում՝ հետազոտելով տարբեր քարտեզներ:

«Քարտեզներով հետաքրքրուել սկսել եմ շուրջ 45 տարի առաջ: Վերջին 20 տարիներին, երբ Լոնդոնում էի ապրում, շաբաթուայ մէջ չորս օր առաւօտից մինչև գիշեր Բրիտանական գրադարանում քարտեզներ էի նայում ու հետազոտում: Քարտեզների հետաքրքիրն այն է, որ ցոյց են տալիս ժամանակի մարդկային մտածելակերպը և երկրների յարաբերութիւնները իրենց հարևանների հետ», -ասաց նա:

Մասնագետն ընդգծեց՝ քարտեզները փաստ են, և, ըստ այդ փաստերի, Հայաստանը քարտեզների վրայ գոյութիւն ունի 2600 տարի:

«Բրիտանական թանաքանում կայ մեր թուարկութիւնից 600 տարի առաջուայ մի սալիկ, որի վրայ երեք անուն կայ՝ Բաբելոն, Ասորեստան և Հայաստան: Յետոյ, երբ մօտենում ենք մեր թուարկութիւնից առաջ 2000-ական թուականներ, ապա այդ շրջանում Փոքր Ասիայի տարածքում տասնեակ թագաւորութիւններ կային՝ Մեծ Հայքը, Փոքր Հայքը, Մարաստանը, Ասորեստանը, Միջագետքը և էլի շատ փոքր երկրներ: Եւ այս քարտեզներին նայելով կարելի է տեսնել, թէ ինչպէ՛ս են անհետանում այդ երկրներից շատերը: Երբ հասնում ենք մեր օրեր, ապա այդ շրջանում կան մի քանի երկիր՝ Պարսկաստանը, Հայաստանը, որոնք ակելի քան 2500 տարուայ պատմութիւն ունեն: Թուրքիան քարտեզների մէջ առաջին անգամ երևան է գալիս 14-րդ դարում, այսինքն՝ Հայաստանից 2000 տարի յետոյ: Աղբրեջանը քարտեզների վրայ յայտնուել է 1918 թուականից», - նշեց Գալջեանը:

Քարտեզագետը Մեծ Բրիտանիայում ապրած 30 տարիների ընթացքում աճողներից և տարբեր այլ տեղերից հաւաքել է շուրջ 300 քարտեզ-ատլաս, որոնցից ամենահինը 16-րդ դարի է, և հազարաւոր գրականութիւն, ուղեգրութիւններ և մարդկանց յիշու-

ՉԱՓ ՈՒ ՍԱՐՄԱՆ ՀՄՆԱՑ ԱՃՐՊԵՅՃԱՆԻ ՅԵՐԻԻՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ

»»» Թային եւ պատմական կոթողները, այլեւ յաւակնութիւններ կը դրսեւորեն Հայաստանի Հանրապետութեան նկատմամբ: Քանի մը օրինակ, Ալիեւ հրամանագիր ստորագրեց «պետական մա-«կարողակով նշելու Իրեւանի (Երեւան) պետական ազրպեյճանական դրամատիկական թատրոնի 140-ամեակը»:

Սա ոչինչ է, եթէ ոչ՝ փաստացի ոտնձգութիւն Հայաստանի տարածքային ամբողջականութեան: Յատկապէս մայրաքաղաք Երեւանի նկատմամբ: Ի դէպ, Ալիեւ քանիցս կը յայտարարէ՝ «Երեւանը, Սեւանը, Սիւնիքը պատմական ազրպեյճանական տարածութիւններ են»:

Չեմ փափաքիր խօսիլ «Արեւելեան Չանգեզուր», «Արեւմտեան Չանգեզուր» եզրերու կիրարկումին մասին:

Ազրպեյճանի մէջ հայերու ամբողջական տեղահանումէն ետք Ազրպեյճան կը շարունակէ Հայաստանի Հանրապետութեան նկատմամբ տարածքային, պատմամշակութային յաւակնութիւններու քաղաքականութիւնը: Ո՛վ վերջակէտ պիտի դնէ Ազրպեյճանի նմանօրինակ սադրանքներուն:

Անցեալ դեկտեմբերին (2023) մօտաւորապէս այս օրերուն Ազրպեյճանի «Արուեստի ազգային թանգարան»-ին մէջ կատարուեցաւ «Արեւմտեան Ազրպեյճանը մշակութային յիշողութեան մէջ» ցուցահանդէսը: «Արեւմտեան Ազրպեյճան» հնարովի եզրոյթին տակ Ազրպեյճան կը փորձէր ներկայացնել Երեւանի պատմութիւնը՝ պատմական փաստաթուղթեր կեղծելու ազրպեյճանական նորաստեղծ ինքնութիւն ստեղծելու լոյսի տակ:

Պիտի չխօսիմ գիրենք բնիկ, Հայաստանի եւ Արցախի հայերը եկուոր ներկայացնելու քարոզչական աշխատանքներուն եւ պատմութիւնը կեղծելու ամէնօրեայ քայլերուն մասին...

Մինչեւ ե՛րբ այս լռութիւնը, ո՛րը են մեր պատմաբանները, ո՛րը են մեր ակադեմիկոսները, ո՛րը է մեր մտաւորականութիւնը, ո՛րը է մեր իշխանութիւնը:

Դժբախտաբար պատմական այս կեղծիքներուն դէմ պայքարելու փոխարէն՝ պահանջատիրութեան պայմանները նոյնացնելու զուգահեռներ կը կատարուին Արեւմտահայաստանի եւ «Արեւմտեան Ազրպեյճան»-ի միջեւ, սահմանադրութիւնը փոփոխութեան ենթարկելու ճնշում կը բանեցուի, միջազգային դատարաններէն Ազրպեյճանի դէմ հայցեր յետս կոչելու պահանջներ կը ներկայացուին, Հայաստանի անկախութեան հռչակագիրը կը քննադատուի... բիւզանդական վէճեր՝ Ազգային ժողովին մէջ, տեղի եւ անտեղի ամբաստանութիւններ, երբ հայրենիքի գոյութիւնն է ինդոյն առարկան:

Ժամանակն է, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը առնուազն պարտի լռեցնել Պաքուի լկտի եւ բարբարոսական պատրանքները: ■

Ա.Շ.
(ԱՃՐԱԿ)

դութիւններ դրանց վերաբերեալ:

Գալջեանի խօսքով՝ Հայաստանը եւրոպական մանրակրկիտ քարտեզներ չի ունեցել, իսկ այս հաւաքածուով Մատենադարանի այդ բացը լրացնելը մասնագետը լաւագոյն որոշումն է համարում: ■

(ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ)

LES LOUPS SONT ENTRÉS DANS LA BERGERIE ...

Sahak SUKIASYAN

Tous les médias azerbaïdjanais l'annoncent dans les mêmes termes et avec une même sélection de photographies, ce qui en dit long sur l'indépendance de la presse de ce pays et sur sa raison d'être: le monastère médiéval arménien de Dadivank a été livré par les autorités à la prétendue «Communauté chrétienne albanienne des Oudis», une officine de la propagande azerbaïdjanaise créée en 2003.

Le 5 décembre 2020, alors que le monastère était théoriquement placé sous la protection de la force «d'interposition russe», les membres de cette organisation s'étaient présentés à l'entrée du monastère accompagnés du photographe propagandiste Réza pour le revendiquer. La communauté monastique arménienne qui s'y trouvait alors[1] avait empêché les membres de ce groupe de célébrer une «liturgie» dans les églises de l'ensemble monastique[2]. Ces azéro-oudis avaient dû se contenter d'une prière récitée par l'aumônier du contingent russe[3].

Trois semaines auparavant, le 14 novembre 2020, le père Vahram Melikyan, responsable des relations avec la presse du Catholicoscat de tous les Arméniens avait écrit sur sa page Facebook: «Je vous informe que Dadivank est déjà sous le contrôle des soldats de maintien de la paix russes et n'est pas en danger. Il y a actuellement plusieurs ecclésiastiques au monastère qui continueront d'y célébrer les offices canoniques»[4].

Le Kremlin indiquait de son côté que lors d'une conversation téléphonique tenue le 14 novembre avec Ilham Aliiev, le président russe avait souligné la nécessité de «préserver les sanctuaires chrétiens dans les territoires que l'Arménie restituait à l'Azerbaïdjan».

Le 20 novembre 2020, l'agence *Armenpress* reprenait une brève de l'agence de presse russe *Ria Novosti* indiquant que lors d'une consultation sur la mission russe de maintien de la paix au Haut-Karabakh, V. Poutine avait déclaré que «la question de la protection des monuments et des sanctuaires du Haut-Karabakh était très importante», et que «la

participation de l'UNESCO était espérée par Moscou». Le dirigeant russe avait alors déclaré «Je voudrais particulièrement parler de la protection des monuments historiques et des sanctuaires religieux, tant arméniens qu'azerbaïdjanais. Cette question revêt une importance morale humaine importante. Je pense que l'implication de l'UNESCO est très attendue. Nous espérons que L'UNICEF aidera les enfants et les adolescents qui sont particulièrement vulnérables aux horreurs des conflits militaires»[5]. Vladimir Poutine avait alors ajouté que le ministère russe des Affaires étrangères avait des instructions pour tout cela[6].

En mai 2021, après plusieurs mois de résistance durant lesquels quelques dizaines de pèlerins avaient pu se rendre sous escorte des Russes au monastère, la communauté monastique a été contrainte de quitter le sanctuaire[7]. Les Azéris avaient commencé par empêcher la venue des fidèles des régions non occupées de l'Artsakh, puis interdit la relève des ecclésiastiques qui continuaient d'y vivre et d'assurer la célébration des offices. En 2020, Une partie du patrimoine du monastère – ses deux célèbres khatchkars, les fresques[8] et les cloches - avait heureusement été déposés et emportés en Arménie, où ils se trouvent en sécurité.

En septembre dernier, I. Aliiev et son épouse, vice-présidente de la République et ancienne «ambassadrice de bonne volonté» auprès de l'UNESCO, avaient visité en conquérants le monastère comme ils l'avaient fait à la cathédrale du Saint Sauveur de tous de Chouchi. >>>

[1] Mgr Vrtanès Abrahamian, qui n'était pas encore primat de l'Artsakh, avait alors poliment reçu et écouté Robert Mobili et Raffik Tanakari, les deux animateurs de ce groupuscule.

[2] On peut d'ailleurs se demander quel office aurait pu être célébré puisque les Oudis ont depuis des siècles adopté le rite arménien. Voir au sujet de l'Église et de la langue des Albanais du Caucase la discussion filmée de Bernard Outtier: https://www.youtube.com/watch?v=uWbRZj_0XBM et l'article de Marion Duvauchel <https://www.eecho.fr/albanie-du-caucase-et-propagande-azerbaïdjanaise/>

[3] <https://www.mobili.az/pdf/Xudavenk-news-0566.mp4>

[4] https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=1789790984503135&id=1006972809451627&m_entstream_source=permalink&_rdr

[5] Il est vrai qu'il n'avait pas encore donné l'ordre d'envahir l'Ukraine, ni de bombarder ses «frères orthodoxes» et leurs sanctuaires.

[6] <https://armenpress.am/en/article/1035512> la nouvelle est également reprise par

Interfax: <https://www.interfax.ru/russia/738062>

[7] <https://www.youtube.com/watch?v=M6AUTQkWkQw>

[8] Une de ces magnifiques fresques est unique de par sa composition. L'iconographe y a représenté la réhabilitation de saint Nicolas de Myre, dit le taumaturge, l'un des pères du Concile de Nicée dont nous fêterons en 2025 le 1700e anniversaire.

HOMMAGE À MON PÈRE, MIRAN YEROMIAN

Annie YEROMIAN SALLIER

Lors des dernières paroles que j'ai échangées avec mon père, j'ignorais alors que tel serait leur statut, il m'a rappelé, en même temps qu'il l'annonçait aux infirmières, qu'il avait eu la tuberculose étant enfant. Le médecin lui avait dit alors qu'il devait son salut à l'air pur des hauts plateaux près

de la ville d'Arak, où sa famille vivait depuis des générations, comme de nombreux autres Arméniens.

J'imagine alors que la vie qui s'en suivit fut un miracle amené par le vent et nourri par le soleil du village d'Azna, celui qui dorait les figues et teignait le raisin. Ce fut une nouvelle naissance, qui permit à son tour la mienne, celle de mon frère et celle de nos enfants. Mon père me remercia à la fin de sa vie, mais c'était à moi de le remercier d'avoir tenu bon et d'avoir respiré l'air pur des hauts plateaux iraniens.

Suivant le conseil d'un ami, il entreprit des études de médecine dentaire. Le «concours», comme il l'appelait, avait réuni 1600 participants, dont 77 étaient admis en 1ère année. Grâce au soutien de sa famille et aux nombreuses heures d'études éclairées par les réverbères d'un parc de Téhéran, il fut promu au 33ème rang.

Il soutint à son tour sa famille, tout au long des années d'exil qui suivirent la révolution iranienne. Il leur permit de commencer eux aussi une vie meilleure. Il a eu aussi beaucoup de plaisir, toujours renouvelé, à passer du temps avec ses amis. Il travailla pour lui, pour sa famille, et pour l'Arménie.

Du brouhaha des quartiers populaires de Téhéran, il avait gardé le goût de l'activité humaine, et de toutes les histoires humaines, comme la sienne que j'ai tenté de vous résumer. Je veux rendre aujourd'hui hommage à mon père, Miran, l'Arménien, le chrétien d'orient et l'humaniste.

Miran Yeromian est né le 22 décembre 1936 dans le village d'Azna, près de la ville d'Arak en Iran. Sa mère s'appelait Mariam et son père Vartan. Il était le deuxième fils, d'une fratrie de 4 garçons et une fille.

Après ses études de médecine dentaire à Téhéran, il partit en 1966 en Allemagne pour se perfectionner. Il arriva en Suisse en 1967 et commença à travailler le lendemain chez un confrère, puis il ouvrit son propre cabinet dans la ville de Bienne.

Il se maria en 1977 avec Armik Yeromian, et le couple a eu deux enfants, Annie et Ara.

A son arrivée en Suisse, il chercha très rapidement à se rap-

LES LOUPS SONT ENTRÉS DANS LA BERGERIE ...

►►► Il est naturellement vain de rajouter quoi que ce soit à ces nouvelles, mais peut-être de conseiller au groupe des braconniers et mercenaires oudis à leur solde ces versets du chapitre 10 de l'évangile selon saint Jean :

01 « Amen, amen, je vous le dis : celui qui entre dans l'enclos des brebis sans passer par la porte, mais qui escalade par un autre endroit, celui-là est un voleur et un bandit. **02** Celui qui entre par la porte, c'est le pasteur, le berger des brebis. **03** Le portier lui ouvre, et les brebis écoutent sa voix. Ses brebis à lui, il les appelle chacune par son nom, et il les fait sortir. **04** Quand il a poussé dehors toutes les siennes, il marche à leur tête, et les brebis le suivent, car elles connaissent sa voix. **05** Jamais elles ne suivront un étranger, mais elles s'enfuiront loin de lui, car elles ne connaissent pas la voix des étrangers. »

Un peu de lecture biblique ne pourra pas nuire à ces « néophytes », convertis de la dernière heure. ■

S.S.

(NOR HARATCH HEBDO)

CONFÉRENCE DE PRESSE SUR LA RÉOLUTION R1044 DU GRAND CONSEIL

COP29 à Bakou: Greenwashing du nettoyage ethnique des Arméniens du Haut-Karabagh?

C'est le titre d'une conférence de presse qui a eu lieu à Genève le 21 novembre 2024, organisée par le Club suisse de la presse et le Groupe parlementaire d'amitié Suisse-Arménie.

Deux députés au Grand Conseil du Canton de Genève, Julien Nicolet-dit-Félix (Les Verts) et Sébastien Défayes (Le Centre) ont expliqué les motivations à l'origine de la résolution R1044 adoptée le 1er novembre 2024 par le Grand Conseil de Genève (voir notre édition précédente p. 17).

La conférence, modérée par Sarkis Shahinian, secrétaire général du Groupe parlementaire d'amitié Suisse-Arménie, a permis d'évoquer les graves violations des droits humains par l'Azerbaïdjan à l'encontre de la population arménienne du Haut-Karabakh, notamment le nettoyage ethnique du 12 décembre 2022 au 17 septembre 2023 et le maintien en captivité illégale de plus de 23 prisonniers de guerre arméniens. ■

procher d'autres Arméniens de Suisse. Il travailla comme bénévole durant de nombreuses années pour l'Association des Arméniens de Berne, puis pour Himnadram, dont il fut le président. Durant ses dernières années, il soutint sa femme Armik dans son travail pour HOM Suisse. Tout au long de sa vie, il soutint toutes les œuvres caritatives arméniennes, sans aucune discrimination. Il était «Azgaser yev Enkeraser». ■

ENTRETIEN AVEC DR VICTORIA ABRAHAMYAN, RÉCOMPENSÉE PAR SOCIETY FOR ARMENIAN STUDIES

Nous avons appris que Dr Victoria Abrahamyan a été récompensée par le prix «*Distinguished Dissertation Award*» (2020-2023) de la *Society for Armenian Studies* (Société des Études arméniennes - SAS) pour sa thèse de doctorat «*Between the Homeland and the Hostland: (Re)Claiming the Armenian Refugees in French Mandatory Syria, 1918-1946*». Ce prix a été créé en 2004 pour récompenser des travaux de recherche et de rédaction de thèses en études arméniennes exceptionnels et est décerné tous les trois ans.

«*La thèse de Victoria Abrahamyan est un exemple remarquable de recherche originale, d'analyse perspicace et de clarté rhétorique*», a déclaré Christina Maranci, présidente de SAS et titulaire de la chaire Mashtots d'études arméniennes à l'université de Harvard. «*Elle contribue de manière importante à notre compréhension de l'accueil des réfugiés découlant du génocide arménien*».

Née à Stepanavan en Arménie, Dr Abrahamyan a obtenu son doctorat en histoire contemporaine en mars 2023 à l'Université de Neuchâtel dans le cadre d'un projet intitulé *Vers une histoire décentrée du Moyen-Orient: espaces transfrontaliers, circulations, effets de frontière et formation de l'État, 1920-1946*, dirigé par le professeur Jordi

Tejel. Elle est titulaire d'un master en études moyen-orientales de l'Université d'État d'Erevan et diplômée de l'Institut de la langue arabe à Damas en Syrie. Ses recherches portent sur l'histoire globale en Europe et au Moyen-Orient, l'histoire des deux guerres mondiales, la violence, l'impérialisme et le colonialisme, la science et la production de connaissances. Depuis février 2024, Victoria Abrahamyan est chercheuse postdoctorale à la Maison d'Histoire de l'Université de Genève. Elle travaille dans le cadre d'un projet financé par le FNS intitulé *Mass Death, Science and Medicine: Handling the Corpses of War in Modern Europe (1850-1960)*. Mère de deux enfants, elle est également membre du comité de l'association KASA.

Artzakank s'est entretenu avec Dr Abrahamyan autour de sa thèse et des résultats de ses recherches.

Artzakank: Nous vous présentons toutes nos félicitations! Pourquoi et comment avez-vous choisi le sujet de votre thèse de doctorat ?

Victoria Abrahamyan : Tout a commencé en 2005 pendant mon séjour d'études à Damas. Grâce aux

excursions organisées les week-ends par l'Institut ou des groupes d'étudiants, j'ai pu découvrir le riche patrimoine de ce beau pays. Le 24 avril 2005, j'ai rejoint un groupe d'Arméniens venus du monde entier à l'occasion du 90ème anniversaire du génocide de 1915, et nous avons visité le musée du génocide et l'église arménienne de Deir ez-Zor ainsi que le désert où l'on pouvait encore retrouver des ossements. Cette visite m'a beaucoup marquée et quelques mois plus tard, accompagnée d'un groupe d'étudiants non-arméniens, je suis allée à la découverte de la région de Djézireh au-delà de l'Euphrate (elle correspond quasiment à l'actuel gouvernorat de Hassaké). À Ras al-Aïn, n'ayant pas trouvé d'hébergement pour y passer la nuit, nous avons été guidés vers l'église arménienne. Ma famille étant originaire de Kars, je ne soupçonnais pas l'existence de communautés arméniennes dans cette région de la Syrie; quel ne fut pas mon étonnement d'y voir un grand nombre de paroissiens de tout âge réunis pour accueillir la «*filie arménienne*» arrivée dans leur ville! Un Arménien prénommé Gevorg a accueilli notre groupe chez lui où sa famille avait préparé un grand banquet en notre honneur. Nous avons dormi à la belle étoile dans des lits préparés dans le jardin de la maison de Gevorg. J'y ai vécu des moments très forts, pleins d'émotions, et les autres membres du groupe n'arrivaient pas à croire que c'était ma première rencontre avec ces personnes. C'est ainsi que j'ai commencé à m'intéresser aux communautés arméniennes de cette région.

à Ras al Aïn.

Clôthé M. Ferruz

Après avoir terminé mon master à l'Université d'État d'Erevan, j'ai travaillé plusieurs années à Bruxelles où j'ai également obtenu un deuxième master, cette fois-ci en études européennes. Pendant toutes ces années, ma curiosité pour les communautés arméniennes du Moyen-Orient ne m'a jamais quittée et 12 années après ma première rencontre avec ces communautés, je me suis lancée dans mes recherches qui ont conduit à ma thèse de doctorat dirigée par le prof. Jordi Tejel à l'Université de Neuchâtel.

ENTRETIEN AVEC DR VICTORIA ABRAHAMYAN, RÉCOMPENSÉE PAR SOCIETY FOR ARMENIAN STUDIES

➤➤➤ **A.:** Quels sont les questions sur lesquelles vous vous êtes penchée dans votre thèse de 565 pages qui a suscité l'admiration du comité de la SAS pour sa profondeur, son argumentation bien documentée et la qualité de son écriture, comme indiqué dans son communiqué de presse ?

V. A.: Dans ma thèse j'examine l'installation des réfugiés arméniens en Syrie pendant le mandat français et les luttes géopolitiques qui ont façonné leur expérience. J'explore la manière dont divers acteurs extérieurs, chacun rivalisant d'influence, ont cherché à exercer une influence sur les réfugiés arméniens. Plus précisément, ce travail se penche sur l'histoire enchevêtrée des installations de réfugiés arméniens en Syrie, dirigées par la puissance mandataire française et soutenues par la Société des Nations, ainsi que sur leurs liens complexes avec les efforts de rapatriement initiés par les autorités soviétiques en Arménie et soutenus par Moscou pendant l'entre-deux-guerres.

Loin d'être des exécutants passifs, les réfugiés arméniens se sont en fait retrouvés à l'intersection d'au moins trois projets de construction de l'État et deux « patries » - la Syrie et l'Arménie soviétique. Les trois projets de construction de l'État qui s'articulent autour des réfugiés arméniens sont ceux de la puissance mandataire française, des nationalistes syriens et des autorités soviétiques d'Erevan et de Moscou. À travers ce prisme, cette thèse révèle la remarquable capacité d'action des réfugiés arméniens et de leurs dirigeants politiques, qui, malgré d'immenses pressions, ont su naviguer entre ces projets concurrents et leur résister.

Cette thèse vise à combler les lacunes de la littérature existante sur les réfugiés arméniens en Syrie en intégrant les sources en langue arménienne et en reliant les multiples acteurs qui ont interagi dans la Syrie sous mandat français. L'objectif est d'analyser en profondeur trois événements clés de la Syrie de l'entre-deux-guerres à travers le prisme des réfugiés arméniens, tels que l'acquisition de la citoyenneté et du droit de vote, la révolte syrienne (1925-1927) et le plan de peuplement de Djézireh et les rumeurs d'un complot franco-arménien visant à établir un 'foyer national' arménien en Syrie. Dans les trois cas, j'analyse les discours et les activités des dirigeants politiques et de certaines institutions des réfugiés mettant en exergue les dimensions locales, nationales, régionales et internationales.

En mettant l'accent sur les réfugiés arméniens, cette thèse apporte un éclairage unique sur l'ampleur de l'implication des acteurs étrangers en Syrie. Ce faisant, la thèse établit un lien entre l'installation des réfugiés arméniens en Syrie et la lutte d'influence

entre les forces occidentales et soviétiques au Moyen-Orient. Cette période cruciale de l'histoire arménienne présente de nombreuses similitudes frappantes avec la période contemporaine, marquée par de grandes incertitudes, la concurrence pour les ressources et les nouvelles routes commerciales, ainsi que la lutte pour le pouvoir et l'influence.

Camp Khcher à Damas. Un groupe de réfugiés qui s'y sont installés dans les années 1920. Au fond, leur ancienne tente et leur nouvelle demeure.

A.: Quelles sont les sources sur lesquelles vous avez travaillé ?

V. A.: Ma thèse s'appuie sur des archives, des mémoires et des journaux rédigés dans six langues différentes (l'allemand, l'anglais, l'arménien (oriental et occidental), l'arabe, le français et le russe): Les archives diplomatiques françaises de Paris et de Nantes, les archives diplomatiques américaines et britanniques, les archives de la Société des Nations (SDN) et du Comité de la Croix-Rouge internationale. Les autres sources sont, entre autres, les archives du Comité central des réfugiés de Paris et de la Délégation nationale arménienne, les archives de l'UGAB (Paris et Le Caire), les archives du catholicos arménien de Cilicie (Liban), les archives de la préfecture arménienne d'Alep, les archives communistes et d'État de l'Arménie, et les archives centrales de Dashnaksutyun (Watertown, États-Unis) ainsi que de nombreuses sources en langue arménienne qui ont été utilisées pour la première fois.

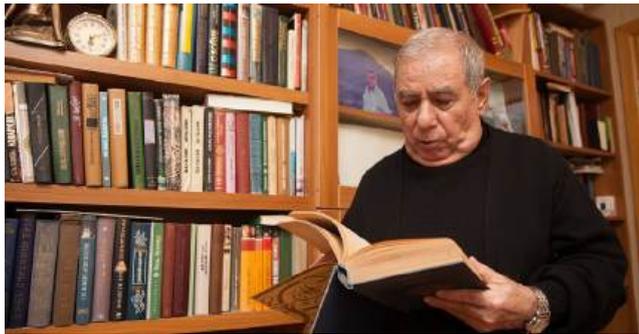
Ces sources ont été collectées auprès de seize archives nationales et locales différentes dans onze pays, dont celles d'Antélias, de Beyrouth, du Caire, de Genève, de Londres, de Nantes, du Maryland, de Paris, de Vienne, de Washington, de Watertown et d'Erevan.

* * *

Victoria Abrahamyan travaille actuellement sur son livre qui sera publié par une maison d'édition londonienne. Basé sur sa thèse de doctorat, il sera destiné au grand public et comptera environ 250 pages. ■

ԱՔՐԱՄ ԱՅԼԻՍԻՆ ԱԴՐԲԵՅՋԱՆՈՒՄ ԶԱՅԱՏԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՉՈՅ

«Եթե բռնի սպանուած իւրաքանչիւր հայի համար մէկ մոմ վառուեր, այդ մոմերի փայլը լուսնային լոյսից աւելի վառ կը լիներ: Զայերը դիմացել են ամէն ինչի, բայց այդպէս էլ չեն համաձայնել փոխել իրենց հաւատքը: Այդ մարդիկ յոգնել են տանջուելուց և բռնութիւնից, բայց նրանք երբէք չեն դադարել կառուցել իրենց եկեղեցիները, գրել իրենց գրքերը և աղօթել իրենց Աստուծո՛ւ՝ ձեռքերը բարձրացնելով դէպի երկինք»,- Աքրամ Այլիսի[1], «Քարտերագներ»[2]:

2012 թուականին մուկուվեան «Дружба народов» ամսագրում «Քարտերագներ» վէպի տպագումը շրջադարձային եղաւ Ադրբեյջանի ժողովրդական գրող Աքրամ Այլիսիի համար: Ներկայացնելով[3] Բաբուի հայկական շարդերը, 1919 թուականին Ագուլիսում թուրքերի կողմից իրականացուած հայերի կոտորածը՝ Այլիսին իր գործով հաստատեց ադրբեյջանական իշխանութիւնների վարած հայասպան քաղաքականութեան իսկութիւնը: Զեյդար Ալիևի կողմից Ադրբեյջանի բարձրագոյն պարգևների՝ «Շիրաւտ» («Փառք») և «Իստիգլալ» («Անկախութիւն») արժանացած գրողը վէպի տպագումից յետոյ ուղակուեց ժողովրդի թշնամի, գրկուեց պետւոյ թոշակից, պետական պարգևներից ու կոչումներից: Ադրբեյջանի Նախագահ Իլիամ Ալիևը յայտարարեց, թէ վէպը «սևացնում է երկրի պատմութիւնը», և սկսուեց պետականօրէն հովանաւորուող արշաւն Աքրամ Այլիսիի ու ընտանիքի դէմ: Այլիսին հեռացուեց Ադրբեյջանի գրողների միութիւնից, աշխատանքից ազատուեցին նրա որդին ու կինը: Գրողի գրքերն այրուեցին Բաբում, Գյանջայում, ծննդավայր Այլիսում և այլ վայրերում:

2013 թուականի յունուարին մի խումբ երիտասարդներ գրողի տան մօտ այրեցին նրա լուսանկարները՝ պահանջելով հեռանալ երկրից: «Ենի Ադրբեյջան» կուսակցութեան ակտիվիստները Բաբուի փողոցներում ցուցադրաբար յուղարկաւորեցին գրողի գրքերը, Ադրբեյջանի գրողների միութիւնը պահանջեց Այլիսիին գրկել քաղաքացիութիւնից: Վէպն անգամ քննարկուեց Միլի մեջլիսում և միաձայն դատապարտուեց, իսկ խորհրդարանի Նախկին Նախագահ Օքթայ Ասադովը յայտարարեց, թէ գրողին պաշտպանողները կասկածելի ծագում ունեն: Ըստ Ադրբեյջանի գիտութիւնների ակադեմիայի Նախագահ Մահմուդ Բերիմի (2001-2013)՝ Այլիսիի գիրքը ստորացնում է ադրբեյջանական ժողովրդին: Գրողի դէմ արտայայտուեց անգամ Կովկասի մուսուլմանների հոգևոր առաջնորդ Ալլահշիբուր Գաշազադէն՝ նրան անուանելով դաւաճան, հաւատորաց, հերետիկոս: Իշխանամետ «ժամանակակից մուսաւաթ» կուսակցութիւնը 10000 մանաթ պարգև սահմանեց նրա համար, ով կը կտրի Այլիսիի աջ ականջը . .

Այլիսիի դէմ պետական մակարդակով սանձագերծուած այս վայրագութիւններն ատելութեան սլաքն ուղղեցին ոչ միայն դէպի գրողը, այլև՝ հայ ժողովուրդը: Որոշ պատգամաւորներ գրողին անուանեցին «հայ»՝ չթաքցնելով իրենց ատելութիւնն ու ռասիզմը: «Իմ կարծիքով Աքրամ Այլիսիին հարկաւոր է գրկել Ադրբեյջանի քաղաքացիութիւնից և ուղարկել Երևան: Թող գնայ որպէս սպասաւոր ծառայի հայկական որևէ եկեղեցում», - 2013 թուականին խորհրդարանում յայտարարել էր Միլի մեջլիսի պատգամաւոր Նիզամի Չաֆարովը:

Աքրամ Այլիսին որոշել էր իր վէպը հրատարակել մի ժամանակահատուածում, երբ Զուլկարիան Ռամիլ Սաֆարովին Նոր էր արտայանձնել Ադրբեյջանին: Սաֆարովի հերոսացման ֆոնին աւելի էր խորացել հայատեացութիւնը: «Երբ տեսայ խելաւետ արձագանգն ու հայերի և ադրբեյջանցիների միջև թշնամութեան սահման չճանաչող, միտումնաւոր բորբոքուող այդ մոլազարութիւնը, որոշեցի տպագրել վէպս», - գրում է Այլիսին:

Ի պաշտպանութիւն Աքրամ Այլիսիի՝ հանդէս եկան մի խումբ ռուս գրողներ, ռուսական և միջազգային այլ լրատուամիջոցներ ու կազմակերպութիւններ:

Սակայն գրողի հանդէպ հետապնդումները շարունակական բնոյթ կրեցին: 2016 թուականին Այլիսիի դէմ քրեական գործ յարուցուեց Ադրբեյջանի քրեական օրենսգրքի 221.1 յօդուածով՝ խուլիգանութիւն: Գրողին մեղադրում էին Բաբուի օդանաւակայանում 35-ամեայ աշխատակցին ծեծելու մէջ: Այս միջադէպը պատճառ դարձաւ, որ արգելէն նրա ելքը երկրից: Սա գրողին լռեցնելու հերթական միջոցն էր: Այլիսին ստիպուած անձամբ դիմեց Նախագահ Ի. Ալիևին՝ յորդորելով վերջ տալ իր դէմ յարուցուած քրեական հետապնդումներին՝ յաւելելով. «Եթէ իշխանութիւնների քաղաքականութիւնն այդ աստիճան անթերի լինէր, ապա գրական փոքրիկ ստեղծագործութիւնը չէր կարող ազդել մի ողջ երկրի կեանքի վրայ»:

Աքրամ Այլիսիի նկատմամբ սկսուած հալածանքները ևս մէկ անգամ փաստում են, որ Ադրբեյջանում հայատեացութիւնը պետական քաղաքականութեան մի մասն է, հայասպանութիւնը՝ ազգային հերոսի կոչում: Այս ամէնն այնքան խորը արմատներ ունի հարևան երկրում, որ ընդգումը չներուեց անգամ Զեյդար Ալիևի կողմից պետական պարգևների արժանացած ժողովրդական գրողին: Խորացնելով հայերի հանդէպ ատելութիւնն՝ ալիևեան ռեժիմը թշնամի է համարում բոլոր նրանց, ովքեր համարձակուում են առերեսուել իրականութեանը՝ ներկայացնելով ճշմարիտ պատմութիւնը:■

(Գեղարդ Զիմնադրամ)

[1] Ադրբեյջանի ժողովրդական գրող Աքրամ Այլիսին ծնուել է 1937թ. Նախիջևանի Ագուլիս (Այլիս) գիւղում: 1962 թուականից եղել է մի շարք թերթերի, ամսագրերի խմբագիր, 1988-1989 թթ.՝ Ադրբեյջանի գրողների միութեան քարտուղար, 2005թ. ընտրուել է Միլի մեջլիսի պատգամաւոր: Արժանացել է պետական մի շարք պարգևների և կոչումների:

[2] Աքրամ Այլիսի, «Քարտերագներ», Երևան, 2013թ. , էջ 181:

[3] Վէպի հիմնական գործողութիւնները ծաւալում են Բաբում 1988-1990 թթ. :

LES NOUVEAUX NOMS D'ARMÉNIE: UNE TOURNÉE SUISSE POUR ILLUMINER LA CULTURE ARMÉNIENNE

Du 19 novembre au 2 décembre 2024, les Jeunes Prodiges arméniens ont enchanté le public suisse lors d'une tournée exceptionnelle, mettant en lumière la richesse et la diversité de la culture musicale arménienne.

Une initiative portée par l'association MIASSINE

MIASSINE, qui œuvre depuis des années au développement humain et culturel du peuple arménien, soutient les *Nouveaux Noms d'Arménie*, un ensemble de jeunes musiciens talentueux âgés de 8 à 22 ans, maîtrisant aussi bien les instruments classiques que ceux de la tradition arménienne, tels que le kanon et le doudouk.

Créé en 1989 par Silva Mekinian, ancienne directrice de l'Opéra National d'Arménie et cofondatrice de MIASSINE, cet ensemble représente un véritable tremplin pour les jeunes musiciens. Leur programme intègre des chefs-d'œuvre classiques et des œuvres emblématiques de compositeurs arméniens comme Komitas et Khatchatourian. Depuis 2009, MIASSINE organise des tournées en Suisse permettant aux jeunes prodiges de se produire sur des scènes prestigieuses et de faire connaître la richesse de la culture arménienne tout en servant de tremplin pour des jeunes musiciens dont plusieurs ont déjà commencé une carrière internationale prometteuse. Mais cette tournée ne s'est pas limitée aux performances musicales. Les jeunes artistes ont découvert la Suisse à travers des moments d'immersion culturelle inoubliables: une dégustation au musée de la chocolaterie Cailler, une visite joyeuse au musée Charlie Chaplin, des balades dans le quartier des Nations Unies à Genève, une escapade féerique au marché de Noël de Montreux. Ces expériences ont enrichi leur voyage, nourrissant leur créativité et leur engagement artistique.

Une tournée riche en émotions et en découvertes

Que cela soit à Clarens, à Yverdon, à Genève ou à Troinex, chaque concert a été une démonstration incroyable de talent. Les jeunes virtuoses ont conquis

SUR MIASSINE

Basée à Genève, l'association MIASSINE en partenariat avec LES NOUVEAUX NOMS, œuvre pour soutenir et accompagner les jeunes musiciens virtuoses d'Arménie, leur permettant de développer leur talent exceptionnel et de le partager avec un large public.

Nos actions incluent:

Repérage, soutien et accompagnement des jeunes musiciens prometteurs, en particulier ceux issus de milieux économiquement précaires.

Accès à des Master classes internationales pour perfectionner leur art auprès des meilleurs enseignants.

Achat d'instruments de musique de haute qualité, essentiels à leur progression.

Bourses d'étude en Arménie pour soutenir leur formation artistique et académique.

Organisation de concerts et de tournées pour révéler leur talent au monde et faire briller la musique arménienne.

Ensemble, offrons l'opportunité à ces jeunes de vivre pleinement leur passion et de construire leur avenir professionnel!

Suivez-nous sur Facebook et rejoignez-nous dans cette aventure culturelle.

Association Suisse MIASSINE

Adresse: Place d'Arménie 2-4, Troinex 1256

IBAN CH37 0900 0000 1562 2021 1

Virement postal 15-622021-1

les spectateurs mêlant musique classique, mélodies traditionnelles arméniennes et compositions contemporaines. Leur passage à la Ker-messe arménienne a également suscité un grand enthousiasme au sein de la communauté arménienne.

Le point culminant de cette tournée a été le concert donné à l'Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle (OMPI) à Genève, sous le haut patronage de la Mission permanente de l'Arménie auprès de l'ONU.

Devant un public international de plus de 300 personnes, les jeunes artistes ont célébré le centenaire de Charles Aznavour, ambassadeur emblématique de la culture arménienne. Aznavour a transcendé les frontières et les générations en chantant la résilience, l'espoir et les valeurs universelles qui nous rassemblent. Ce concert a incarné l'essence même de l'art en tant que vecteur de paix, d'espoir et de dialogue entre les cultures. C'est là la mission de MIASSINE – qui signifie Ensemble en arménien – et c'est ce qui nous inspire à continuer notre travail.

Mécène un jour, mécène toujours

Nous remercions infiniment nos mécènes, tout particulièrement la Fondation Philipposian & >>>

PROJET DE JUMELAGE TROINEX-TSACHKADZOR

Nous apprenons d'un article publié récemment sur le site de la commune de Troinex qu'un projet de jumelage avec la ville de Tsakhkadzor (Arménie) est en cours d'élaboration.

La mairie de Troinex évoque la «*longue et profonde relation que partage la Commune avec le peuple arménien, un lien fondé sur les mêmes valeurs d'entraide, de respect et de fidélité en amitié.*» Elle rappelle notamment l'engagement des Troinésien·ne·s pour apporter de l'aide à l'Arménie lors du terrible séisme de décembre 1988 qui dévasta le Nord de l'Arménie, l'organisation d'un concert en février 2017 à l'église arménienne dans le cadre des festivités du bicentenaire de la Commune de Troinex et l'inauguration de la Place d'Arménie le 7 mai 2022.

Afin de renforcer davantage ce beau lien qui unit les deux communautés, la Commune s'est penchée sur un projet de jumelage avec une commune arménienne.

Le comité de jumelage à Tsaghkadzor

C'est ainsi que du 3 au 7 mai 2024, les membres du comité troinésien pour le jumelage, composé de l'Exécutif, de la Secrétaire générale, d'habitants de Troinex et de représentants arméniens en Suisse, se sont envolés pour Erevan, d'où ils se sont rendus en bus à Tsaghkadzor, petite ville de montagne d'à peine 2'000 habitants dans la région de Kotayk. Après un accueil chaleureux par le Maire de la Commune, accompagné de ses deux adjoints, de son assistant, du Secrétaire général, ainsi que du responsable du développement du tourisme, le comité suisse a entamé un intense programme de visites de Tsaghkadzor et de sa région. Les membres du comité ont visité un centre de musique, de danse et de travaux manuels, une école, un jardin d'enfants, un centre sportif, le Musée-Mémorial des frères Orbéli, une usine de mise en bouteille d'eau minérale et un centre thermal. Ils ont rencontré un artiste local spécialiste du travail du bois et assisté à une démonstration de préparation du pain lavash. Ils ont également visité le lac Sevan et ses environs, le monastère de Ketcharis et le temple de Garni.

En octobre 2024, c'est, à son tour, une délégation officielle arménienne qui a effectué le long voyage

LES NOUVEAUX NOMS D'ARMÉNIE: UNE TOURNÉE SUISSE POUR ILLUMINER LA CULTURE ARMÉNIENNE

►►► Pilossian, la Fondation Armenia, ainsi qu'Albert Boghossian, pour leur soutien indéfectible. La jeunesse et la culture sont les fondements de toutes les sociétés où résident l'espoir, la créativité et la transmission des valeurs essentielles.

Vous aussi si vous le voulez, vous pouvez contribuer à soutenir la carrière de ces jeunes musiciens en pleine ascension. Vous avez trois possibilités:

Don: Faites un don pour nos actions.

Parrainage: Devenez mécène d'un/e jeune artiste.

Partenariat: Organisez avec nous le prochain concert des Jeunes Virtuoses d'Arménie.

En tout cas, gardez en mémoire ces noms, car un jour, lorsque certains d'entre eux deviendront des célébrités reconnues sur la scène internationale, vous serez fiers d'avoir soutenu leurs premiers pas par votre présence et vos encouragements - NERSISYAN YEVA (flûte) ZAKARYAN NAREK (chant) BABAYAN DAVIT (violon) HAMBARDZUMYAN TATUL (duduk) MARGARYAN ANI (chant) MUSINYAN MERI (kanon) YENGOYAN KRISTINE (kanon) NERSISYAN MARIA (piano). ■

Astrig MARANDJIAN
Fondatrice de MIASSINE
astrigmarandjian@gmail.com

vers Troinex. Le programme fut tout aussi intense et varié: Visite de la crèche et du parascolaire, suivie d'une soirée au festival Assemblage'S; visite du bâtiment de la Mairie avec présentation du fonctionnement politique de la Suisse, du Canton et de la Commune; visite de l'école et promenade à travers les vignes de la famille Bidaux suivie d'un repas; découverte du centre-ville de Genève à bord du tram historique jusqu'au Cours de Rive et visite de la Vieille-Ville; spectacle du pianiste André Manoukian; un tour sur le Léman avec repas à bord d'un navire Belle Epoque de la CGN; visite du Centre arménien de Troinex; visite de la bibliothèque de Troinex, puis de la Ferme Rosset, du Musée Malbine, des ruches du Parc de Drize, et du Parc des Crêts ainsi que dégustation d'une excellente raclette avec le Conseil municipal. C'est en Léman Express que les invités arméniens se sont rendus à la gare Cornavin avant de se diriger vers l'aéroport et de repartir pour l'Arménie.

«Le comité troinésien pour le jumelage continue de se réunir et communique régulièrement avec les autorités de Tsaghkadzor, les réflexions suivent leur cours. Petit à petit se concrétise un beau projet de jumelage, symbole de la longue amitié qui unit Troinex et les Arménien·ne·s!» conclut l'article. ■

MYTHOLOGIE ET ARMÉNIE PRÉCHRÉTIENNE

Philippe DERSARKISSIAN

En septembre 2023, j'évoquais ici le temple de Garni, un temple construit au 1er siècle (76-77 après JC), l'unique témoin de l'Arménie païenne car l'ensemble de tous les autres temples - sans exception aucune - avaient été détruits et leurs pierres de nouveau assemblées pour bâtir des églises, sur ces mêmes sites, à l'aube du christianisme, qui devint en l'an 301 la religion d'État, en Arménie.

La sauvegarde du temple de Garni est due à différents épisodes lesquels mis bout à bout ont permis que nous le visitions aujourd'hui: De demeure royale sous le roi Trdat 1er, qui l'avait fait ériger, il devint ensuite un temple dédié à Mithra, puis palais d'été pour la sœur de Trdat III de 287-298.

Au IVème siècle Garni fut une église et aussi un baptistère (lieu de baptêmes), ce dernier point découvert tout récemment par une universitaire genevoise, Mme Armenuhi Magarditchian.

Au 9ème siècle: invasion arabe... Et l'église devint une mosquée et puis de nouveau... Un baptistère.

Année fatidique 1679, un tremblement de terre dont l'épicentre fut Garni détruisit le temple définitivement...Jusqu'à son anastylose (c'est-à-dire sa reconstruction à l'identique) par Alexander Sahinian de 1968 à 1976.

(Wikipedia)

Cette époque païenne m'a toujours subjuguée et même si l'an 301 marque cette fierté que nous avons tous d'être les premiers chrétiens du monde, la visite de ce temple de Garni, et aussi l'origine de sa construction dédiée au culte de Mithra m'a fait découvrir d'autres horizons, sur notre si riche passé, d'autres portes que nous-mêmes, Arméniens de la diaspora devons ouvrir, par nos voyages et aussi par nos lectures et non par l'étude dans nos écoles, lesquelles ne peuvent pas aborder tous les sujets: C'est tout à la fois le plaisir de la découverte et aussi notre sauvegarde par la préservation de notre passé en l'apprenant et en le comprenant, et bien entendu

un relai que l'on passe aux générations qui suivent, afin de préserver ce bout d'Arménie qui vit en nous tous, toutes ces petites flammes qui produisent une belle lumière.

Donc quid de Mithra que priait Trdat 1er dans le temple de Tir-Appolon situé à Artashat qui était alors la capitale de l'Arménie? Et pourquoi dédier le temple de Garni à Mithra?

Les emprunts à la religion de l'Iran ancien sont si considérables que l'on retrouve dans le polythéisme arménien les divinités les plus caractéristiques du zoroastrisme, une ancienne religion de la Perse antique, fondée par le prophète Zarathoustra vers le VIème siècle avant J-C. Ainsi le culte de **Mihr pour les Arméniens**, qui était le Mithra des Perses, et que priait Trdat 1er était le Dieu du soleil et de la lumière et il était aussi associé à la justice et à l'amitié. Mihr était surtout le fils de Aramazd, père de tous les Dieux et créateur du ciel et de la terre, et qui avait pour nom Ahoura Mazda chez les Perses et donc **Aramazd** chez les Arméniens (Zeus chez les grecs).

La divinité la plus en faveur dans cette Arménie préchrétienne était **Anahit, la fille de Aramazd et sœur de Mihr** la déesse de la fertilité, de la sagesse et de l'eau, la mère bienveillante et protectrice (Artemis chez les Grecs).

C'est pour avoir refusé de sacrifier sa statue en or que Saint-Grégoire le principal évangéliste de l'Arménie, fut martyrisé...

Il y avait aussi le dieu **Vahagn** (Héraclès chez les grecs) le tueur de dragon, «le dur à cuir», le dieu du tonnerre, du feu, de la chasse et de la guerre.

Nané était la guerrière féministe de la mythologie arménienne, fille du Dieu créateur et sœur de Mihr et d'Anahit: Quelle famille!!!

Tsovinar, la déesse de l'eau de mer et de pluie et représentée sous la forme d'une sirène: Elle pouvait provoquer - à l'humeur - des sécheresses ou des inondations.

Astghik, la déesse de l'amour et de la beauté, associée à la fertilité, protectrice des artistes, et épouse de Vahagn.

Tir, Dieu de l'écriture, des sciences et des arts.

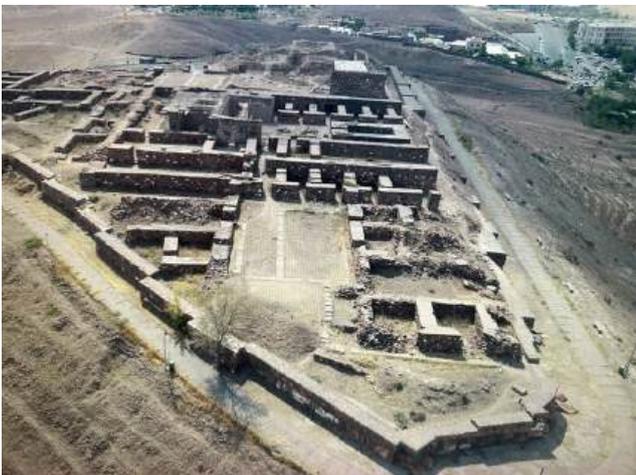
Voici donc la raison pour laquelle Garni fut construit: De demeure royale à temple païen, puis église, baptistère, mosquée, et de nouveau une église au fil du temps et des périodes. A la finalité lorsqu'on le visite on ressent clairement toutes ses énergies concentrées en un seul point depuis l'an 77...

MYTHOLOGIE ET ARMÉNIE PRÉCHRÉTIENNE

➤➤➤ N'oublions pas que beaucoup de ces pratiques païennes ont toujours cours, dans nos habitudes, parfois nos croyances, comme par exemple à Karahunj, ce site merveilleux, le Stonehenge anglais, ou le Carnac français, que j'ai abordé il y a quelques temps, un ensemble de menhirs positionnés en cercle et pour chacun d'entre eux, un trou qui les transperce de part en part pour observer les étoiles et notamment la constellation d'Orion que l'on peut observer par l'orifice de la plus grande pierre durant la nuit du 10 au 11 août, et autant de personnes qui se réunissent ici pour danser et chanter spontanément, cette nuit-là, alors qu'à la finalité, Karahunj ne devrait être qu'un site de pierres érigées sans grand intérêt. Et pourtant c'est bien loin d'être le cas aujourd'hui: Il est toujours le lien social du peuple, un lieu de partage et de communion et depuis 7500 ans, un lieu d'observation des étoiles. Ainsi l'Humanité avant la religion avait déjà cette nécessité de croire en une puissance qui la dépasse et de vénérer le soleil, la lune ou une constellation, se réunir et se soutenir ensemble face à l'inexplicable, sous la voute étoilée.

Mais quid de l'Arménie encore un peu avant Trdat 1er lequel régna de 53 à 88 après J-C?

Un autre lieu incontournable, emblématique de l'Arménie préchrétienne: La forteresse d'Erebuni.

Erebuni et plus tard Irpuni, puis le «P» se transforme en «V» pour devenir Erivan et devenir: Erevan qui fut fondée en 782 avant J-C par le roi Argishti I d'Urartu.

Le royaume d'Urartu s'étendait de l'Arménie actuelle à la Turquie orientale jusqu'au nord-ouest de l'Iran.

Ce royaume est prédécesseur de l'Arménie moderne et a prospéré entre les IX et VI siècle avant J-C.

Il était connu pour la maîtrise de l'ingénierie, de l'agriculture et de la construction ainsi que pour sa stratégie guerrière.

Messes arméniennes en Suisse alémanique

Date	Heure	Lieu	Adresse
19.01.2025	11 30	Kath. Kirche Berrrain	8280 Kreuzlingen TG
09.02.2025	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
23.03.2025	14 00	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhausen SH
www.armenische-kirche.ch Pfr. Shnork Tchekidjian Tel: 079/704 74 87			

Depuis la forteresse d'Erebuni située sur la colline d'Arin Berd à 7 km du centre d'Erevan, on pouvait contrôler les routes commerciales traversant la vallée de l'Ararat (très fertile) et la vue panoramique permettait une surveillance très efficace qui protégeait des risques d'invasions.

Les inscriptions en écritures cunéiformes (née vers 3400 avant J-C) découvertes à Erebuni nous donnent des précisions sur la culture, la religion, l'administration.

L'une d'entre elles est gravée sur une stèle de basalte, appelée le «certificat de naissance» d'Erevan et précise:

«Par la grandeur du dieu Khaldi, Argishti fils de Menua a construit cette puissante forteresse et l'a nommée Erebuni pour la gloire des pays biai'na et pour la soumission des pays ennemis. La terre était déserte et j'y ai bâti de grandes constructions».

Erebuni était une ville organisée sur un plan triangulaire de 3 hectares, fortifiée par de hautes murailles de basalte et de tuf avec un poste de garde sur l'entrée principale, le grand palais et sa tour carrée, sa cour intérieure et autres appartements et bâtiments de culte et de services.

Il n'en subsiste aujourd'hui que des ruines mais le site est un incontournable avec tout de même quelques fresques et autres colonnades, et bas-reliefs.

Un musée présente des objets du quotidien, des lampes à huile, des bijoux, des poteries pour la conservation du vin, de l'huile, et de graines diverses, des objets de culte représentent la fécondité l'abondance la résurrection ou la mort et aussi quelques pièces de monnaie.

Passionnant!

Comme nous sommes, à la rédaction de ce texte, le 26 décembre 2024, je vous souhaite, d'avance, et à tous, un:

Chenoravor Sourp Dzenount!

...Et comme je suis superstitieux, vous souhaiterai la bonne année quand elle sera là! Sans doute encore l'un de ces vieux héritages d'il y a bien longtemps...■

Ph. D.

ԷԼԻ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՕՐԸ, ԷԼԻ ԳԱՐՈՒՆ ԿՈՒ ԳԱՅ

Բագրատ ԷՄՐՈՒԳԵԱՆ

(© Wikipedia)

Սա վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին, որքան յաճախ լսեցինք Հայաստանի Հանրապետության փոքր երկիր մը ըլլալու հաստատումը: Անշուշտ որ ճիշդ է այդ հատատումը, նախ եւ առաջ դիտելով Հայոց Հանրապետության աշխարհագրական դիրքը: Փոքրիկ տարածութիւն մը, որ զուրկ է ծովափնայ շերտէ մը: Իր տարածքին կարելոր մէկ մասը բարբարոս է, հետեւաբար ձեռնտու չէ հողամշակման: Ջուրի պաշարները սահմանափակ, ստորերկրայ հարստութիւնն ալ ոչ այնքան հրապուրիչ:

Բնակչութիւնով ալ փոքր է Հայաստանը: Իր հարազատ ժողովուրդի հազիւ մէկ երրորդն է որ կ'ապրի հայրենի հողին վրայ: Աւելի մեծ մասը ցիրուցան է աշխարհի տարբեր երկիրներուն:

Միս կողմէ այդ ցիրուցան հատուածը որքան ալ ուծացման շեմին գտնուի, անբաժան մասնիկն է հայ ժողովուրդին:

Մենք վերադառնալով դարձեալ Հայաստանի ընդհանուր պատկերին եւ տեսնենք որ այս զրկանքներով լեցուն փոքր երկրի սեփական բանակն ալ անզոր է երկիրը պաշտպանելու համար: Ճիշդ այս թերութիւնները տեսնելով դարձեալ վերջին տարիներուն հասարակութեան մէջ գոյացած է հակադրուած երկու կարծիք: Անոնցմէ մէկը երկրի ապագան կը տեսնէ արծիւի մը ճանկերուն մէջ իսկ միւսը՝ արջի մը թաթերուն:

Պատմութիւնը բաւականին դաս չէ եղած հասկնալու համար թէ օտարին ապաւինիլը նաեւ կը նշանակէ երկիրը անտեր թողուլ: Ուրեմն եթէ երկիրը ունի բնակչութիւն, միայն անոր կամքն է իսկական երաշխիքը:

Այս խորհուրդներուն մատուցեցայ տեսնելով Հայաստանի Հանրապետության Կեդրոնական Դրամատան թողարկած վերջին մետաղեայ 1000 դրամանոցը, որ ձօնուած է երգչուհի Գոհար Գասպարեանի հիւրամետաղին:

Իսկոյն մտաբերեցի հայկական թղթադրամները, որոնց վրայ պատկերուած են Յովհաննէս Թումանեանի, Եղիշէ Չարենցի, Աւետիք Իսահակեանի, Պարոյր Մեւակի նման հայ գրականութեան հսկաները:

Յիշեցի նաեւ այլ երկիրներու թղթադրամներուն վրայ տեղ գտած դէմքերը: Այդ բաղդատութիւնը ընելով, իբրեւ հայրենի երկրի հպարտ քաղաքացի անգամ մը եւս իրճուեցայ: Կերանայեցայ Հայաստանի փոքրութենէն դժգոհող գրիչներուն: Անոնցմէ շատեր պր-

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՈՐՈՇԵԼ ԵՆ ԿԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼ ՄԱՐՈՒԹԱՎԱՆԸ

Պաշտօնապէս ներկայիս Թուրքիայի Հանրապետության սահմաններում գտնուող Բաթման նահանգի Սասուն գաւառի Մարութայ լեռան գագաթին կառուցուած հայկական Բարձր Աստուածածին վանքը վերականգնելու որոշում է կայացուել: Այդ մասին յայտնել է Բաթմանի նահանգապետ Էրեմ Տանալիդ:

Akung.net-ի համաձայն՝ Բաթմանի նահանգապետը նշել է, որ 2973 մ. բարձրութիւն ունեցող Մարութայ լեռան հայկական եկեղեցին վերանորոգելու է Յատուկ վարչութեան գլխավոր քարտուղարութիւնը:

Թուրք նահանգապետը նաև յայտնել է եկեղեցու և ճանապարհների վերանորոգումից յետոյ Բաթմանը Հասանքէյի նման՝ տեղացի և արտասահմանցի տուրիստների համար զբոսաշրջութեան վայր դարձնելու իրենց մտադրութեան մասին:

Յիշեցնենք, որ Մարութայ կամ Մարաթուն լեռան Բարձր Աստուածածին հայկական վանքը եղել է Սասունի նշանաւոր ուխտավայրը: Ըստ «Սասնայ ծոեր» եպոսի՝ Մարութավանքը կառուցել են Սանասարն ու Բաղդասարը, վերակառուցել՝ Դաւիթը: Վանքը բաղկացած էր փոքր, միանաւ եկեղեցուց, շրջապատուած՝ ուղղանկիւն յատակագծով, անմշակ քարերից շարուած պարսպով: ■

(batmancagdas.com)
Թարգմանեց Մելինէ Անումեանը
Akunq.net

դէն կապը խզած են իրենց հայրենիքին հետ եւ տակաւին շատեր ալ խզելու միջոցները կը որոնեն: Անհաւատալի գոհողութիւններ կը դիմագրաւեն այս կամ այն երկրին քաղաքացի դառնալու, գոնէ առնուազն կանանչ քարտին տիրանալու համար:

Ես ուրախ եմ իմ երկբաղաքացիութեամբ եւ լաւատես՝ ապագայի նկատմամբ գիտնալով ծառի բողբոջը կացիկի հանդէպ. «Դուն չէիր կրնար հատել գիս, բայց ի՞նչ ընեմ որ բռնիչդ ինձմէ է»:

Հոս եւս չունիմք վիատելու կամ յուսալքուելու պատճառ, քանի որ պատմութեան էջերը լեցուն է մեզ հատել փորձող եւ բռնիչը մեզմէ կացիներու հարուածներով:

Եթէ 40 դարեր դիմադրեր ու պահեր ենք մեր գոյութիւնը, անցեր ենք շատ անելի խաւար շրջաններ, ինքնավստահ կրնանք հաւատալ թէ էլի կը բացուի օրը, էլի գարուն կու գայ եւ մենք էլի կը մնանք Արարտի պատկերը դիմացնիս ունենալով: ■

(ԱԿՕՍ)

**«L'AIGLON BLESSÉ, BLOCUS ET OCCUPATION DU HAUT-KARABAKH (ARTSAKH) PAR LA COALITION INTERNATIONALE»
NOUVELLE ÉDITION DU LIVRE DE DEMIR SÖNMEZ**

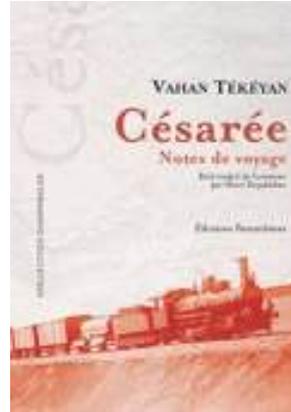
Après deux éditions bilingues anglais-français et arménien-anglais parues en 2021 et 2022, Demir Sönmez publie une édition élargie en arménien et en français de son livre *L'aiglon blessé, la guerre au Haut-Karabagh*. La nouvelle édition de ce récit et reportage photographique de la guerre de 44 jours est complétée par une partie sur le déplacement forcé des Arméniens du Haut-Karabagh en 2023.

D'origine arméno-kurde, Demir Sönmez a débuté dans le journalisme et la photographie en Turquie, son pays natal, où il a été emprisonné à 5 reprises pour ses activités socio-politiques. En 1990, il s'est installé en Suisse et c'est seulement à l'âge de cinquante ans qu'il a découvert l'origine arménienne de son grand-père paternel, autrefois prêtre du village d'Inakli, dans le district de Kiği, à Bingöl. Depuis 2006, il s'est remis à la photographie et couvre presque toutes les manifestations concernant les luttes pour les droits de l'homme et des minorités, notamment à Genève, où il habite. Il anime également un blog à la *Tribune de Genève* en ligne. Il a publié quelques livres de photoreportage et a réalisé plusieurs expositions à Genève. Ses photos, dont certaines ont reçu des prix, sont publiées par de nombreux médias et institutions en Suisse, dans plusieurs pays européens et dans le monde.

En automne 2020, Demir Sönmez s'est rendu en Arménie et en Artsakh pour couvrir la guerre. Dans son livre *L'aiglon blessé, la guerre au Haut-Karabagh* il raconte par des images poignantes le quotidien des civils et des combattants de l'Artsakh.

**«CÉSARÉE
NOTES DE VOYAGES»
VAHAN TÉKÉYAN**

Traduit de l'arménien par Houri Varjabédian
Éditions Parenthèses, collection Diasporales

De retour à Istanbul, après un séjour à Marseille et en Égypte, Vahan Tékéyan est nommé en 1913 directeur d'un établissement d'enseignement en Anatolie. Il prend le train pour se rendre à Césarée (Kayseri), ville d'origine de ses parents, dont les récits ont bercé son enfance. Tout au long du trajet et du séjour, il prend des

notes et remplit ses carnets. Sept années plus tard, ces pages paraîtront en feuilleton dans un quotidien arménien avec la mention explicite « en souvenir », pour ne pas oublier ces élèves, enseignants et administrateurs disparus au cours du génocide.

C'est cette traversée de la Cappadoce, sur la fameuse ligne du Bagdad Bahn toujours en construction à l'époque, que relate le poète. Il évoque avec précision ses voisins de compartiment, ses rencontres, les paysages variés et les dizaines de villages découverts au cours d'étapes singulières. Le train le laissera bien avant sa destination, l'occasion de poursuivre la route en carriole et prétexte à de nouvelles explorations.

Au-delà du précieux aspect documentaire sur les dernières années de l'Empire ottoman, ces «Notes de voyage» révèlent le regard tendre de l'adulte qui découvre les racines de son histoire familiale.

Vahan Tékéyan (1878-1945), poète, écrivain et publiciste arménien. Après avoir travaillé dans le commerce, il effectue de nombreux voyages avant de s'installer au Caire où il crée une revue littéraire. Étant à l'étranger, il avait échappé à la rafle des intellectuels durant le génocide de 1915. Son œuvre témoigne du malheur des orphelins et du drame humain que représente l'exil. ■

La nouvelle édition élargie de 224 pages (la première édition en comptait 128) paraîtra en Arménie aux Éditions NEW MAG en Janvier 2025. ■

AlpWebMaster
WEBSITES FOR PROFESSIONALS
www.alpwebmaster.com

info@alpwebmaster.com
Rue de la Banque 3, CH-1700 Fribourg
Tel: +41 58 580 0770
Koryun 7 str., AM-0025 Yerevan
Tel: +374 41 808 998

IT Solutions • Web & Logo Design • Web Development • Custom Admin Panel

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES

CH - 1201 GENEVE

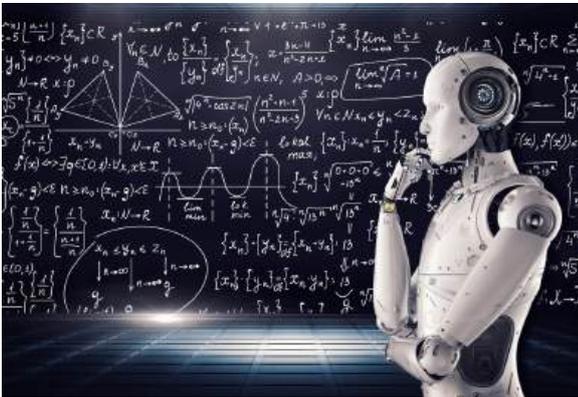
TEL. 022 731 69 35

GÉNÉRATION IA : LE PROJET D'ÉDUCATION EXPÉRIMENTAL DE L'ARMÉNIE

Gayané SARGSYAN

Les écoles arméniennes mettent en œuvre le programme Génération IA

Un projet expérimental *Génération Intelligence Artificielle* a été lancé dans 15 écoles à travers l'Arménie. Ce programme éducatif de trois ans, destiné aux élèves de la 10e à la 12e année, a débuté en septembre 2023. L'initiative permet aux élèves de se plonger dans les mathématiques, la programmation (Python) et les bases de l'intelligence artificielle. Les participants travailleront également sur des projets pratiques d'IA afin d'acquérir des compétences essentielles pour poursuivre leurs études dans ce domaine.

(Wikipedia)

Les écoles ont été sélectionnées pour le programme par le biais d'un processus concurrentiel. Selon le ministère de l'éducation, des sciences, de la culture et des sports, les critères comprenaient la qualité de l'enseignement de l'anglais, la présence de clubs de mathématiques avancées, un personnel enseignant qualifié et des infrastructures scolaires adéquates. Le programme est mené en partenariat avec la Fondation pour la science et la technologie arméniennes (FAST).

«Mon rêve est d'utiliser l'IA pour guérir les maladies en phase terminale»

Le programme concerne 420 lycéens des écoles sélectionnées.

Elen Davtyan, élève de 11e année du Lycée n° 198 d'Erevan, fait partie des participants. Elle explique que son intérêt pour l'intelligence artificielle remonte à plusieurs années et qu'elle a beaucoup lu sur ce domaine et ses avancées. Lorsqu'elle a découvert le programme «*Génération IA*», elle a quitté son ancienne école pour s'y inscrire.

Au cours de l'année dernière, Elen et ses camarades de classe ont étudié le langage de programmation Python. Cette année, ils ont également commencé à apprendre une nouvelle matière: «*Intelligence artificielle*».

«*Python était complètement nouveau et passionnant pour moi. C'est surtout notre professeur qui m'a fait aimer ce langage. L'intelligence artificielle, en revanche, me semble plus difficile. L'application de ces connaissances demande plus d'efforts et d'énergie*», explique-t-elle.

Malgré les difficultés, Elen est déterminée à exceller dans l'intelligence artificielle et à réaliser son rêve:

«*Mon rêve est de maîtriser les compétences nécessaires pour rendre des maladies comme le cancer et les maladies périodiques curables avec l'aide de l'intelligence artificielle. Je suis convaincue que l'intelligence artificielle contribuera au progrès et à la reconnaissance mondiale de l'Arménie. Je ferai tout ce qui est en mon pouvoir pour que ce jour se rapproche.*»

Alla Barseghyan, spécialiste de la vision artificielle, enseigne dans des écoles d'Erevan et de Hrazdan. Elle constate que les élèves font preuve d'un grand enthousiasme pour l'étude de l'IA et du langage de programmation Python:

«*Les adolescents considèrent ces connaissances comme une opportunité de poursuivre leurs études dans le domaine des technologies de l'information ou de l'intelligence artificielle.*»

«*L'Arménie propose déjà des programmes de premier cycle spécialisés dans l'IA. Ce projet vise à introduire le sujet au niveau de l'école secondaire, en encourageant les élèves à envisager des carrières liées à l'intelligence artificielle. Il s'agit d'une expérience importante, et des efforts considérables sont nécessaires pour obtenir des résultats optimaux et augmenter le nombre de diplômés dans les professions liées à l'IA*», déclare Hrant Khachatryan, chef du groupe de recherche sur l'apprentissage automatique à l'YSU et directeur du YerevaNN Lab.

Les résultats attendus

L'introduction de solutions innovantes dans le cadre de ce programme devrait améliorer de manière significative l'efficacité du système éducatif arménien. On s'attend également à ce que le nombre d'étudiants s'inscrivant à des programmes universitaires axés sur l'intelligence artificielle et les domaines connexes augmente.

«*La situation géopolitique et les ressources naturelles limitées de l'Arménie exigent l'adoption de l'innovation. L'IA pourrait devenir l'outil technologique qui ouvrirait de nouvelles perspectives pour le développement du pays. L'Arménie a le potentiel pour se positionner en tant qu'un pôle d'innovation dans le domaine de l'IA*», a déclaré le ministère de l'éducation.

GÉNÉRATION IA : LE PROJET D'ÉDUCATION EXPÉRIMENTAL DE L'ARMÉNIE

»»» Hrant Khachatryan, expert en la matière, se montre plus prudent quant à cette vision:

«Si, par pôle d'innovation, nous entendons créer quelque chose de similaire à la Silicon Valley, cela risque d'être irréaliste, principalement en raison de notre faible population. Toutefois, l'amélioration de la qualité et de la quantité de spécialistes dans ce domaine pourrait jouer un rôle important dans la création de la valeur à l'échelle mondiale.»

Il est convaincu que si l'Arménie peut produire quelques centaines de spécialistes hautement qualifiés, elle deviendra plus attrayante pour les grandes entreprises internationales en termes d'investissement et de collaboration avec les talents arméniens:

«Cela représenterait une réalisation de niveau mondial et une valeur significative. Elle renforcerait également les entreprises arméniennes. Actuellement, nous intégrons dans nos entreprises l'IA développée par les autres, mais avec un plus grand nombre de spécialistes locaux qualifiés, nous pourrions développer nos propres produits technologiques avancés. Cela profiterait à la fois aux entreprises individuelles et au pays dans son ensemble.»

Les représentants de FAST, partenaire du projet, soulignent le potentiel professionnel de longue date de l'Arménie dans ce domaine. Ils estiment que *«l'Arménie a la capacité de s'assurer une position de leader et d'influence dans l'innovation mondiale»*.

Dans le même temps, ils reconnaissent la pénurie actuelle de spécialistes, qui constitue un obstacle majeur à la compétitivité de l'Arménie sur le marché mondial.

Domaines d'impact du programme

L'enseignement de l'IA aux jeunes contribuera au développement de divers secteurs, estime l'éducatrice Alla Barseghyan:

«Il est essentiel d'exploiter ces possibilités, en particulier dans le secteur de la défense. Cela pourrait être bénéfique et pourrait même commencer pendant le service militaire obligatoire, où les conscrits pourraient appliquer leurs connaissances et leurs compétences en matière d'IA.»

Elle souligne également l'impact potentiel du programme sur l'économie:

«Le monde s'oriente de plus en plus vers la numérisation et la résolution des défis commerciaux à l'aide des technologies de l'IA. Si nous parvenons à cultiver un vaste pool de spécialistes capables de

(Wikipedia)

répondre aux besoins des entreprises grâce à l'IA, ils ne stimuleront pas seulement la croissance des entreprises individuelles, mais amélioreront également la santé économique globale du pays.»

Un autre aspect important de l'influence du programme réside dans l'amélioration de la qualité de l'éducation.

«Grâce au projet «Génération de l'intelligence artificielle», nous pouvons construire une société plus avancée en encourageant la pensée créative. En intégrant un enseignement innovant et de qualité dans les écoles, nous permettons aux gens de devenir des penseurs et des créateurs plutôt que de simples exécutants.»

Expérience internationale et perspectives d'avenir

Le rapport 2023 du *Forum économique mondial* (WEF) prévoit une augmentation de 40% de la demande en spécialistes de l'IA au cours des cinq prochaines années, ce qui jouera un rôle clé dans la transformation des industries.

«Si ces prévisions se confirment, répondre à la demande croissante de professionnels de l'IA sera un défi majeur» déclare Hrant Khachatryan. Cependant, il reste persuadé que les années à venir seront décisives, non seulement pour l'Arménie, mais pour n'importe quel pays.

«Le besoin mondial en spécialistes de l'IA ne cessera de croître. Il est essentiel de former un grand nombre de professionnels hautement qualifiés pour positionner efficacement l'Arménie et lui permettre de jouer un rôle actif dans le développement du secteur. Le pays qui formera le plus de spécialistes s'arrogera la plus grande «part» du marché.» ■

G.S.

(Traduction d'une version abrégée de l'article en arménien publié sur Jam-news.net)

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ Է ԸՆԾԱՅԱԲԵՐՈՒԹԵԼ 1657 Թ. ՇԱՏԱԽ ԳԻՒՂԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ԳՐՈՒԱԾ ԱԲԵՏԱՐԱՆԸ

Մատենադարանի անցող տարին եղաւ նշանակալի ձեռքբերումների, բարեփոխումների ու նոր նպատակադրումների տարի: Մատենադարանի տնօրէն Արա Խզմալեանն իր ամանորեայ ուղերձում թուարկել է տարուայ ընթացքում իրենց ձեռքբերումները. Եւրոպայի հնագոյն և հեղինակաւոր հրատարակչութիւններից մէկի՝ «Բրեյպոլսի» համագործակցութեամբ հրատարակուել է Մատենադարանի միջազգային պարբերականը՝ «MEMAS»-ը, հինգ տարի ընդմիջումից յետոյ լոյս է տեսել կարևորագոյն մատենաշարի՝ Մայր ցուցակի հերթական մեծածաւալ հատորը, տեղի է ունեցել Միջազգային հայագիտական կոնգրէսը՝ 16 երկրների առաջատար օտարազգի հայագետների մասնակցութեամբ, «Յիշողութեան կերպարանքները» միջազգային սեմինարը, որ իր շուրջը համախմբել է աշխարհի առաջատար վերականգնողներին, բացուել է նորագոյն սարքաւորումներով յագեցած Ձեռագրերի կենսաքիմիական հետազոտութիւնների լաբորատորիան, հարստացել է ձեռագրերի թուայ-նացման գործիքակազմը, մեկնարկել են համահայկական թուային ձեռագրացուցակի ստեղծման աշխատանքները, ձեռք են բերուել տասնեակ ձեռագիր մատենաներ, հնատիպ գրքեր ու հարկւրաւոր արխիւային փաստաթղթեր, որոնց հատրնտիր նմուշները ցուցադրուել են «1 տարուայ Յաւերժութիւնը» ցուցադրութեան շրջանակում, Եւրամիութեան աջակցութեամբ հիմնուել է «Միջ-նադարեան Յայաստանի հմտութիւններ, արուեստ և արհեստ» ցուցասրահ-լաբորատորիան, մեկնարկեցին վերականգնողական թղթի արտադրամասի հիմնման աշխատանքները, տեղի է ունեցել մէկ տասնեակից աւելի ցուցադրութիւններ, այդ թուում արտասահմանում, շուրջ մէկ տասնեակի են հասցուել նաև կրթական ծրագրերը, պետական ու ոչ պետական դրամաշնորհներով օտար լեզուներով հրատարակուել ու հրատարակուելու են բացառիկ նշանակութեան ու որակի պատկերագրքեր, իրականացուել են բազմաթիւ այլ միջազգային նախագծեր ու աննախադեպ ծաւալների նիւթատեխնիկական համալրումներ:

Տարուայ ամիսփոխ իրադարձութիւնը դարձել է Մատենադարանին 1657 թ. Արցախ-Ուտիքի Գանձակ գաւառի Շատախ գիւղի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցում գրուած Աւետարանի ընծայաբերումը: Զարմանալի մի զուգահիւրութեամբ Գանձակում գրուած ձեռագրի մուտքը Մատենադարան համընկել է Յայաստանում ԱՄՆ դեսպանի մշակութային ժառանգութեան պահպանութեան հիմնադրամի աջակցութեամբ իրականացուող ծրագրի հետ, որի շրջանակում երեք տարուայ ընթացքում կը վերա-

ԳԻՆՈՒ ԵՒ ԶՐԻԱՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ՕՐՐԱՆԻ ՅԵՏԵԻՑ. ԶԵՆԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿԱՅՔԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴ Է ՏԱԼԻՍ ԱՅՑԵԼԵԼ ԶԱՅԱՍՏԱՆ

Մի շարք փորձառու ճանապարհորդներ խորհուրդ են տալիս ուղևորութիւններ ծրագրելիս հրաժարուել Արևմուտքից և ուսումնասիրել Արևելքը: Այս մասին գրում է չեխական Novinky.cz լրատուական կայքը:

Վերջինս յաճախ անուանում են աւելի վաւերական, քանի որ այն դեռևս չի փչացել զբօսաշրջիկների ամբոխի կողմից, և դրա առաւելութիւնն աւելի ցածր գներ են կենտրոնական եւրոպացու համար: Յայաստանը՝ Կովկասի նախալեռներում գտնուող հոյակապ երկիրը և քրիստոնեութեան բնօրրանը, անկասկած, պարծենում է երկու առաւելութիւններով էլ:

Մայրաքաղաք Երևանը գտնուում է Յայաստանի կենտրոնում՝ երկու քայլի վրայ յայտնի տեսարժան վայրերից, այդ թուում Խոր Վիրապի վանքից, որից յանուում է բիբլիական Արարատ լեռը: Մէկ ժամուայ ճանապարհ է զբօսաշրջիկներին բաժանում նաև Սևանայ լճից և մէկ այլ գեղեցիկ Սևանավանքից և Գեղարդի վանքից՝ մասամբ փորագրուած ժայռի մէջ: Այս վայրերը կը հմայեն նոյնիսկ Նրանց, ում համար հոգևոր վայրերը սովորաբար ոչինչ չեն նշանակում:

Յայաստանը նաև հիանալի վայր է գինու սիրահարների համար: Սա աշխարհի ամենահին գինեգործական շրջաններից մէկն է: Այստեղ հնագետները յայտնաբերել են ամենահին խաղողի այգին՝ «Արենի-1»-ը: Նրա տարիքը գնահատուում է մ.թ.ա. 4100-4000 թուականներով: ■

(news.am)

կանգնուելն ու կը հանրահռչակուելն Արցախի ձեռագիր մատենաների ու առանձնապէս արժեքաւոր արխիւային փաստաթղթերի հաւաքածուները:

Ձեռագրի յիշատակարանի համաձայն, Աւետարանը գրուել է 1657 թուականին Գանձակ երկրի Շատախ գիւղում Յովհաննէս դարի կողմից: Ձեռագիրն ունի նոր կաշեպատ կազմ, որի վրայ պահպանուած են մետաղեայ հին մասերը՝ կոստողապատ շրջանակները. առաջին փեղկի կենտրոնում ճաճանչապսակի մէջ է ներկայացուած Աստուածամայրը՝ մանուկ Յիսուսը գրկին (բարձրաքանակ, ոսկեգօծ արծաթ): Երկրորդ փեղկը զարդարում է Աւետարանչի պատկերը (հարթաքանակ, ոսկեգօծ արծաթ):

300 թղթեայ թերթերից բաղկացած Աւետարանը զարդարում են հարուստ գունապնակով ներկայացուած չորս Աւետարանիչների պատկերները և վերջիններիս կիսախորան-անուանաթերթերը, ինչպէս նաև մատենաի էջերում տեղ են գտել մի շարք բարձրաճաշակ լուսանցագարդեր և զարդագրեր: Մանրանկարները, որոնք զարդարում են Աւետարանի էջերը, 17-րդ դարի մեր ժողովրդական արուեստի հիանալի նմուշներ են: Թէև ժամանակի ընթացքում ձեռագիրը խոնաւութիւն է տեսել, սակայն նորոգուել է և ամրակայուել:

«Գիտական արժեքի առաջին կարևորութիւնը պատմական Գանձակի գաւառում գրուած լինելն է, որտեղից մեզ են հասել եզակի գրչագիր մատենաներ: Իսկ Շատախ գիւղը 17-րդ դարում յայտնի է եղել որպէս հայկական գրչութեան կենտրոն, և այս ձեռագիրը գալիս է հաստատելու և լրացնելու մեր այս գրչօջախում կերտուած ձեռագրական ժառանգութիւնը», - նշուած է Մատենադարանի կայքում: ■

(Panorama.am)

COMMUNICATIONS

DÉCÈS

Dr. Miran Yeromian, survenu le 9 décembre 2024 à Genève

M. Jacques Sarkissian, survenu le 19 décembre 2024 à Genève.

Toutes nos condoléances aux familles endeuillées.

DONS

- Pour le repos de l'âme de Dr. Miran Yeromian

À Artzakank-Echo

Sofik et Krikor Elmayan Fr. 150.-

- Pour le repos de l'âme de Mme Sona Ayda Sirmakes

À la paroisse de l'église apostolique arménienne Saint-Hagop Genève Région lémanique

Chamir et Hagop Avakian	Fr.	1'000.-
Tamar et Aram Avedisyan	Fr.	300.-
Rubina et Raffi Balyozyan	Fr.	250.-
Ani et Yetkin Berberoglu	Fr.	1'000.-
Familles Cilacian & Gondolfi	Fr.	200.-
M. et Mme Michel de Boccard	Fr.	200.-
Famille Dirielyan	Fr.	300.-
Talin et Shant Gouchian	Fr.	100.-
Lucik et Hrach Guiragossian	Fr.	200.-
Ani et Iskender Guiragossian	Fr.	200.-
Raffi Guiragossian	Fr.	100.-
Sandra et Shant Karaghossian	Fr.	200.-
Famille Hratch Kaprielian	USD	5'000.-
Famille Kaynak	EUR	500.-
Jaklin et Onnik Kazancian	Fr.	500.-
Shake et Alexan Keucheyan	Fr.	100.-
Krikor Kudyan	Fr.	1'000.-
Lydia Kurkdjian	Fr.	100.-
Margrit et Mihran Lacinoglu	Fr.	100.-
Jeanine Leeflang	Fr.	100.-
Araksi Migirdicyan	Fr.	100.-
Nadine et Roberto Muniz	Fr.	200.-
Famille Sonia Nerguisian	Fr.	100.-
Pavline et Vahé Packard	Fr.	300.-
Maral Sahil	Fr.	100.-
Ani et Alex Selian	Fr.	400.-
Charlotte et Sogomon Setyan	Fr.	250.-
Arlet Takvorian	Fr.	100.-
Arminé et Simon Tavitian	Fr.	400.-
Vartuhi et Yetvart Tavitian	Fr.	150.-
Vartuhi Tuman	Fr.	100.-

À l'Ecole «Way Otizm» à Erevan

M. et Mme Nazaret Binatli USD 200.-
Arpi Emirzeyan USD 200.-

Repas pour les élèves de l'Ecole «Merhametciyan Varjaran», Feriköy / Istanbul

Jilda et Dikran Demiryan Fr. 400.-

À l'Ecole «Merhametciyan Varjaran», Feriköy / Istanbul

Vahakn Vanliyan Fr. 300.-

Chaleureux remerciements aux donateurs.rices!

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir. Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 avec 4 classes de niveaux et d'âges différents, à partir de 5 ans sans limite d'âge supérieure. Renseignements et inscriptions auprès de Christine Sedef 0797581136

Tous les mercredis: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien de Genève est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26 bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

Tous les dimanches: (du calendrier scolaire vaudois): Ecole arménienne de Lausanne (Maison de quartier des Faverges, ch. de Bonne-Espérance 30, 1006 Lausanne): de 15h à 17h, cours de langue et de danse folklorique arméniennes pour enfants. Contact: Ruzanna Leemann-Zakaryan armenien.lausanne@yahoo.com

Tous les dimanches: Cours de danses folkloriques arméniennes pour adultes: de 9h à 10h au Studio 2, rue du Valentin 35 à Lausanne. Contact: Aspram Minasyan aspram@yahoo.com

Arménie Culture et Saveurs vous propose:

Cours d'arménien oriental et occidental pour adultes. Niveaux débutant et intermédiaire. Renseignements et inscriptions: Tiruhi Galstyan (arménien oriental) tiruhigalstyan@gmail.com
Maral Wurry (arménien occidental) maral.wurry@wanadoo.fr
Rue de Lausanne 55 - Tél: 022 900 01 59

REMERCIEMENTS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Profondément touchés par vos marques de sympathie et d'affection reçues à la suite du décès de notre très chère maman, grand-maman, et arrière-grand-maman, Sona Ayda SIRMAKES, nous vous présentons nos plus sincères remerciements pour votre présence, vos dons, vos envoies de fleurs et vos messages de condoléances.

Famille SIRMAKES

ԺԸՆԵՒ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE L'ÉGLISE
APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
SAINT-HAGOP
GENÈVE RÉGION LÉMANIQUE

**ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ,
ՀՈԳԵՅԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ**

Կիրակի 15 Դեկտեմբեր 2024-ին, Սուրբ Յակոբայ Մծբնայ հայրապետի տօնին առթիւ, հանդիսաւոր Սուրբ եւ անմահ Պատարագ մատուցանեց եւ քարոզեց առաջնորդական տեղապահ՝ Գեր. Տ. Գուսան Ծ. Վարդապետ Ալճանեան: Այս տօնը նաեւ ժնեկ Սուրբ Յակոբ մայր եկեղեցւոյ անուանակոչութեան տօնն է: Այս ուրախ առիթով, Սուրբ Պատարագի ավարտին, տեղապահ Յայր Սուրբին նախագահութեամբ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն եւ մատաղօրհնութիւն եկեղեցւոյ բարերար՝ Յակոբ Թօփալեանի հոգւոյն լուսաւորութեան համար: Տօնի առիթով ինչպէս անցեալին, այս տարի եւս մեծ ուրախութիւն էր բոլորիս համար տեսնել մասնակցութիւնը Թօփալեան դպրոցի սաներու, որոնք հրաշալի կերպով երգեցին եկմայեանի Յայր Մերը իրենց մանկական քաղցրաձայն հնչիւններով:

Այս տարուան մատաղը նուիրեց եկեղեցւոյս նուիրեալ ատենապետ յարգարժան Օննիկ Գագանճեանը իր ընտանիքին կողմէ: Սուրբ Պատարագին ներկայ էր նոյնպէս Չուկցերիոյ մօտ Յայաստանի Յանրապետութեան նորանշանակ Լիազօր եւ Արտակարգ Դեսպան՝ ազնուափայլ Տիկին Յասմիկ Տոյմաշեանը իր ամուսնոյն հետ: Սուրբ Պատարագի ավարտին Յայր Սուրբը, ծիսական խորհուրդի ատենապետը եւ խորհուրդի անդամներն շատեր ներկայ եղան Թօփալեան դպրոցի Նոր Տարուան հանդեսին եւ Յիւրանիւրութեան նուիրուած՝ դպրոցի 30-ամեակին:

**ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՋՐՈՐՀՆԷՔ
ՏՈՒՊԵՆՏՈՐՅԻ (ՑԻՒՐԻԽ) ՄԵՋ**

Կիրակի 8 Դեկտեմբեր 2024-ին, Չուկցերիոյ թեմի առաջնորդական տեղապահ Գեր. Տ. Գուսան Ծ. Վրդ. Ալճանեան Ցիւրիի մէջ (Տուպէնտորֆ) Սուրբ եւ անմահ Պատարագ մատուցեց եւ նոր օրհնուած Արքայոյս միւշոնով Ջրօրհնէք կատարեց: Յայր Սուրբը քարոզեց եւ տուաւ իր հայրական պատգամը: Գիւմրիի ահաւոր երկրաշարժի 36-րդ տարելիցին առթիւ, ան յիշեց եւ աղօթք արտասանեց անմեղ զոհերու հոգիներուն համար: Նաեւ յիշեց եւ աղօթեց Արցախի հայ ժողովուրդի իրաւունքներու վերականգնման պաշտպան՝ Չուկցերիոյ Խորհրդարանի պատգամաւոր յարգարժան Էրիխ Ֆրանտզեյի առողջութեան համար, որը վերջին օրերուն առողջական խնդիրներէ կը տառապէր: Արարողութեանց ավարտին տեղապահ Յայր Սուրբը նոր միւշոնը փոխանցեց Գերմանախօս շրջանի հոգեւոր հովիւ՝ Տ. Շնորիք Քիւն. Չքեփճեանին եւ կատարեց Ջրօրհնէքի գեղեցիկ արարողութիւնը նոր միւշոնով: Ապա ներկայ հաւատացեալներ Տեղապահ Յայր Սուրբի ձեռքէն ստացան օրհնուած ջուրը:

**ԱՐՅԱՆԻ ՉՕՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄԱՉԳԱՅԻՆ ԱՂՕԹՔԻ ՕՐ**

Կիրակի 10 Նոյեմբեր 2024-ը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Յայոց Յայրապետին կողմէ յայտարարուած էր համազգային աղօթքի օր՝ Արցախի հայ բանտարկեալներու ազատութեան համար: Այդ առիթով ժնեկ Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ եւ անմահ Պատարագ մատուցեց առաջնորդական տեղապահ Գեր. Տ. Գուսան Ծ. Վրդ. Ալճանեան:

Համազգային աղօթքի օրուան առիթով Էջմիածնէն յատուկ ժնեկ ժամանած՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի արտաքին յարաբերութեանց պատասխանատու Գեր. Տ. Նաթան Արք. Յովհաննիսեան նախագահեց Սուրբ Պատարագին, որու ավարտին տեղապահ Յայր Սուրբը զինք ներկայացուց ներկայ հաւատացեալներուն եւ իրաւիրեց որ տայ իր հայրական պատգամը: Ապա կատարուեցաւ յատուկ արարողութիւն համազգային աղօթքի օրուան առթիւ:

Իսկ երեկոյեան ժամը 17:00-ին, եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի (WCC) կազմակերպութեամբ, ժնեկ Սուրբ Պետրոս (Saint Pierre) տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ էթումենիկ արարողութիւն, որուն աղօթքով եւ երգով մասնակցեցան Գեր. Տ. Նաթան Արք. Յովհաննիսեան եւ Գեր. Տ. Գուսան Ծ. Վրդ. Ալճանեան: Երկու մեներգով հանդես եկաւ նաեւ Վարդուհի Խաչատրեան:

Պատրաստեց՝ Տ. Գուսան Ծ. Վրդ. Ալճանեան

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
topalianecole@gmail.com

No. 74

30 ANS DE L'ÉCOLE TOPALIAN

Le 15 décembre 2024, l'école Topalian fêtait ses 30 ans avec toute la communauté arménienne de Genève. Fondée en 1994 selon les vœux de son généreux bienfaiteur, Monsieur Hagop Topalian, pour transmettre la langue et la culture arméniennes aux générations suivantes et les rendre conscientes de leur «arménité» conformément à sa devise «Hay Abrink» (Vivons arméniens).

Depuis 30 ans, les enseignantes bénévoles de l'école transmettent avec amour et passion leurs connaissances sur notre belle langue et notre culture millénaires aux enfants de 4 à 12 ans dans une ambiance chaleureuse et familiale. L'école Topalian n'est pas une école ordinaire mais un havre arménien, un petit bout d'Arménie, où les enfants partagent des moments inoubliables tout en s'immergeant dans le bel univers arménien des lettres, des chants et des histoires.

Ce jour du 15 décembre 2024, ce sont une quarantaine d'élèves souriants qui, tenant des drapeaux arméniens, sont montés sur scène pour ouvrir les festivités commémoratives en chantant fièrement l'hymne national arménien.

Après des applaudissements chaleureux dans une salle comble et une prière par le Très Révérend Père Goossan Aljanian, Maral Wurry a accueilli les participants. Elle a résumé les 30 ans de l'école Topalian, remerciant la Fondation Topalian pour son soutien, en soulignant le rôle essentiel d'Ani Mesrobian, sans qui l'école n'aurait pas pu voir le

jour et fonctionner. Maral a également insisté sur le rôle très important de toutes les enseignantes passées et présentes, et les a remerciés pour leur dévotion sans faille.

Madame l'ambassadrice Hasmig Tolmadjian a également pris la parole pour parler du rôle primordial de l'école arménienne en particulier en diaspora et a partagé des bons souvenirs de ses enfants au sein de l'école Topalian.

Une surprise émouvante a marqué les festivités: les élèves du lycée H159 d'Erevan ont diffusé un message chaleureux pour féliciter l'école Topalian à l'occasion de ses 30 ans. Ils ont également souhaité un joyeux Noël aux élèves tout en les encourageant à visiter l'Arménie, renforçant ainsi les liens entre la diaspora et la patrie. Les élèves ont ensuite enchanté l'audience en présentant leur spectacle.

Des anciens élèves de l'école, Talar Avetissian, Lerna Bagdjian, Parik Simsar, Alik Garibian et Sériné Porta nous ont raconté leurs souvenirs et des anecdotes de leur passage à l'école, des liens d'amitiés créés qui se perpétuent à ce jour et ont toutes rendu hommage à leurs enseignantes, leur créativité et leur grande patience!

D'autres actuels et anciens élèves de l'école et membres de la troupe de danse Sanahin, ont fêté ce jour anniversaire et la culture arménienne en présentant des danses arméniennes. Les élèves ont chanté des chants de Noël en invitant le père Noël qui est arrivé avec sa hotte rempli de cadeaux pour tous les enfants présents.

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
topalianecole@gmail.com

No. 74

30 ANS DE L'ÉCOLE TOPALIAN

Danse: Troupe Sanahin, les pré-ados «Tsakhkadzori»

Danse: Troupe Sanahin, les ados «Azgagrakan»

Pour clore la journée, nous avons chanté ensemble pour l'anniversaire de l'école Topalian, en dégustant un délicieux gâteau. Des chocolats ont été offerts aux invités, qui ont continué les festivités autour d'un buffet convivial.

Toutes nos félicitations et nos remerciements à la direction, aux enseignantes et à tous les élèves de l'école Topalian pour cette très belle fête d'anniversaire.

Longue vie à l'école Topalian pour qu'elle continue à imprégner nos générations de cette belle devise «Hay abrink».

Meda Khachatourian

Յուշեր՝ Ալիք Կարիպեանին

Quand on m'a demandé de faire un petit témoignage sur mes années à l'école arménienne, j'ai beaucoup hésité sur en quelle langue m'exprimer. Je sais que si je parle en français tout le monde va me comprendre, mais ça fait plus de sens pour moi de parler en arménien pour les trente ans d'une école arménienne. Et je pense que si je m'étais exprimée

en français, ma grand-mère, de là où elle est, viendrait me dire: «Ալիք, դուև շատ լաւ հայերէն գիտես, ինչո՞ւ հայերէն չես խօսիր». Donc, vous m'excuserez, mais la suite ce sera en arménien.

Ես այս դպրոցին մեջ անցուցած եմ 3 տարեկանս մինչեւ 11 տարեկանս: Այսինքն բաւական դժուար է այս երկար տարիները ամփոփել 2 վայրկեանի մեջ: Այստեղ ուր որ նայիմ, ամէն անկիւն լեցուն է յիշատակներով:

Ձեզի կրկամ պատմել մեծ մրցոյթներու մասին որոնք տեղի ունեցած են այստեղ ինչպէս, օրինակի համար, ով կրկայ ամենաշատ փիցցայի կտորներ ուտել:

Այս բեմին վրայ պատրաստած ենք արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, խաղեր եւ թատերական ներկայացումներ: Պէտք է ըսեմ որ ուսուցչուհիները բաւական մեծ երեւակայութիւն ունեին որպէսզի մեզի, աշակերտներուս, տարբեր ձեւերով հայերէն լեզուն սորվեցնէին: Օրինակ, կը յիշեմ որ օր մը Տիկին Վայլան փերթակէն նոր ելած մեղր բերաւ որպէսի մեզի բացատրել մեղուներու կեանքի կազմակերպութիւնը և այդպէս մեզի հայերէն լեզուի նոր բառապաշար և հետաքրքրութիւն փոխանցել:

Կրկամ ձեզի պատմել բարեկամութիւններու մասին որոնք հոս ստեղծուեցան: Անոնցմէ ոմանք, դպրոցը աւարտելէ տասնըհինգ տարի ետք, դեռ կը շարունակուին: Կը կարծեմ որ այս է ամենամեծ աւանդը որ կը պահեմ հայկական դպրոցէն. համայնքի գաղափարը: Կրկամ ըսել որ արտասանութիւններու, երգերու, եւ պարերու մեծամասնութիւնը մոռցած եմ - շատ կը ներքէ - բայց բարեկամութիւններն ու համայնքի գաղափարը միշտ հետս կը մնան:

Remerciements

L'école Topalian remercie tous les bénévoles qui ont œuvré pour le succès de son 30e anniversaire: Madeleine, Haygouhi, Christine, Meda, Nejdeh, Onnik, Vatché, Lilia, Kayla, Alik, Laura, Marie, les parents qui ont apporté les desserts, Iskander Giragossian pour ses belles photos, la troupe Sanahin, le journal Artzakank ainsi que toute l'équipe de l'école.

Remerciements pour les dons

Ragnetta Stepanian à l'occasion du décès de Suzy Sahakian.

Pour le 30eme anniversaire de l'école

L'UGAB Suisse

M. Mme Bayramian Viken & Zela

M. Mme Hanonik Fernand & Nathalie

Si vous souhaitez soutenir l'école, vous pouvez faire un don en précisant «30e anniversaire».

Section paiement

Compte / Payable à
 CH83 0900 0000 1201 0129 3
 FONDATION HAGOP D. TOPALIAN
 ÉCOLE TOPALIAN c/o BCT Capital & Trust SA Cours des
 Bastions 5
 1205 Genève

Payable par (nom/adresse)

UAS NEWS

Khorovadz 2024: Une journée conviviale et festive au Centre Arménien de Genève

A la fin de l'été, dans une ambiance festive et chaleureuse, ponctuée par les tournois d'échecs et de backgammon, les convives du traditionnel khorovadz ont eu le plaisir de se retrouver autour d'un repas dans les jardins du Centre Arménien. Cet événement a pu marquer la transition entre l'ancien comité et les nouveaux candidats pour le prochain mandat au sein de l'UAS. Une quinzaine d'élus fédéraux, communaux et cantonaux étaient présents. Ils ont apprécié de partager un moment informel entre eux et la communauté arménienne. Sensibilisés à notre cause, ils ont pu témoigner à nouveau de leur soutien et donner suite à de nouvelles initiatives politiques, notamment en lien avec les prisonniers politiques arméniens détenus à Bakou.

Election du nouveau comité de l'Union Arménienne de Suisse

Le nouveau comité de l'Union Arménienne de Suisse a pris ses nouvelles fonctions le 3 novembre 2024 pour un mandat de 2 ans. Les élus sont: Pierre Enksejian, président; Araz Gabriel, vice-présidente; Véronique Kechichian, secrétaire; Adrian Yeghiazaryan, trésorier; Vatché Markoussian, conseiller, Pamela Hekimian, conseillère.

Retrouvailles à la kermesse

Pour la kermesse annuelle de la paroisse Sourp Hagop, le comité et les membres bénévoles de l'UAS ont apporté leur soutien et œuvré au bar. Le temps d'un week-end, dans une ambiance de fête de fin d'année, les tables du Centre Arménien se sont garnies de mets traditionnels. Nous avons pu applaudir les jeunes de la troupe de danse Sanahin qui nous ont offert un spectacle enjoué et coloré, apprécier la richesse des stands, goûter les mantis, nous retrouver autour d'un verre et participer au rituel de la tombola.

Ateliers de danses ethnographiques arméniennes

Depuis octobre ont lieu les ateliers ethnographiques de danse arménienne animés par Lerna Bagdjian et David Alaverdyan. Dans une ambiance conviviale, un groupe d'adultes de tous les niveaux se retrouve les mardis de 20h00 à 21h30 à l'école de Montchoisy.

Dans le cadre de ces ateliers un petit groupe a pu profiter, le temps d'un week-end à Bruxelles, d'un séjour enjoué entre workshop de danse traditionnelle arménienne et tourisme. Les inscriptions sont en cours pour la 2ème session de l'année. Contact: Lerna Bagdjian au 079 482 83 45

Euro Armenian Games - Sofia, Bulgarie 2025

Depuis plus de 25 ans, les Euro Armenian Games réunissent des délégations arméniennes de toute l'Europe durant le weekend prolongé de Pâques pour des tournois de sport forts en rencontres et émotions. Cette année encore, la délégation sportive de Genève sera représentée par l'Union Arménienne de Suisse. Les entraînements de basket, volley et badminton se poursuivent tous les dimanches et lundis depuis septembre. Il est encore temps de vous inscrire en appelant Véronique Kechichian au 00 33 6 34 22 37 14 ou Lerna Bagdjian au 079 482 83 45.

Atelier de cuisine: Un moment de partage autour des saveurs et traditions

Dès janvier, le nouveau comité de l'UAS vous propose de nous retrouver au Centre Arménien pour des ateliers de cuisine. Inscrivez-vous pour apprendre et échanger les secrets de notre merveilleux art culinaire. Renseignements et inscriptions: +41 78 344 30 89 (Suisse) ou +33 6 34 22 37 14 (France).

Nous vous rappelons les différents moyens de contact de notre association:

- Mail: info@u-a-s.ch

- Téléphone: 078 344 30 89

- Site Internet : <https://u-a-s.ch>

- Facebook / Instagram : UAS Geneva